

Сергій Кривонос: «В Україні достатньо потенціалу, аби перемогти в цій війні»

Обороною країни повинні займатися професіонали, а не кадри, навчені втішати владу хорошими новинами
» стор. 4

Переможним маршем по Хрещатику

104 роки тому відбувся українсько-польський парад на честь звільнення Києва від більшовиків
» стор. 7

Улюблена страва аристократів і голлівудських красунь

Фермер з Полтавщини відроджує вирощування спаржі, забороненої більшовиками
» стор. 8

Україна молода

Середа, 15 травня 2024 року

№20 (5984)

Учорашні курси НБУ:
1 \$ = 39,619 грн
1 € = 42,749 грн

Летючі FPV-голландці

На корупційному «фронті» все без змін?

» стор. 5

Фото з сайту olx.ua.

«Наше завдання – стабілізувати фронт і потім почати видавлювати їх (російські війська. – Ред.) через кордон».

■ НА ФРОНТІ

Харківська троця

ЗСУ зупинили активне просування окупантів у районі Вовчанська, але ворогу вдалося створити наступальний плацдарм у сірій зоні

ЗСУ відбили атаку окупантів. Фото з сайту suspilne.media.

Лариса САЛІМОНОВИЧ

Після невтішних повідомлень про новий похід рашистів на Харківщину в понеділок почала з'являтися й обнадійлива інформація. Сили підрозділів Третьої штурмової бригади та суміжних 66-ї ОМБр, 77-ї бригади ДШВ з тріском знищили танки-черепашки та БПМ-2 противника. У хід пішли зграї ударних дронів та артилерія. «Три одиниці техніки знищено безповоротно та ще чотири — уражено, — розповіли бійці у своєму телеграм-каналі. — Противник розбігався посадками, але частину особового складу знайшли і зачистили — мінус до взводу російської піхоти, не рахуючи екіпажів. Весь штурмовий підрозділ ворога було розбито, а цілей противника з прориву на ділянці фронту не досягнуто».

Тим часом ситуація в місцях нового прориву окупантів залишається вкрай складною. Геолокаційні кадри, опубліковані 13 травня, свідчать про те, що кацапи просунулися до Глибокого (на північ від Липців) і підняли прапор у центрі села. Але всю територію цього населеного пункту захопити їм не вдалося. Є певні успіхи в загарбників на південному заході від Олійникового і на північ від Лук'янців, але українські бійці отримали підкріплення й намагаються стримувати ворога.

Відбулися на харківській лінії фронту і кадрові зміни. Тепер оперативно-тактичним угрупованням військ «Харків» командує бригадний генерал Михайло Драпатий. Його призначили замість Юрія Галушкіна, який на посаді командувача пробув менше місяця.

Пішов на спад також скандал, пов'язаний з відсутністю на кордоні фортифікаційних споруд, про зведення яких повідомляли керівники регіону. «Оборонні рубежі безпосередньо на лінії кордону з ворогом будувати було б неможливо, — роз'яснив ситуацію керівник Центру протидії дезінформації РНБО Андрій Коваленко. — Тому що вся техніка та всі інженери просто були б знищені ворогом. Лінії оборони на Харківщині збудовано. Це факт».

Військові аналітики наразі намагаються розгадати основні мотиви окупантів на цьому напрямку фронту. За однією з версій, порівняно швидкі темпи просування російських військ у Вовчанську та повідомлення про руйнування кількох мостів через ключові водні шляхи в межах міста дозволяють припустити, що сили РФ віддають пріоритет створенню «буферної зони», а не походу на Харків.

Дещо іншу думку з цього приводу має полковник Олег Жданов. «Вони хочуть змусити нас узяти резерви з Куп'янського напрямку, — припускає він. — Як тільки цей напрямок ослабне, вони почнуть рухатися вперед з метою відрізати територію по Сіверському Донцю й створити для себе природний рубіж оборони, як сьогодні річка Дніпро на Херсонщині. На лівому березі нам вдається утримувати плацдарм. Отож наше завдання на Харківщині — не дозволити їм пройти далі вздовж Сіверського Донцю і розсікти наше угруповання».

Та хоч як би там було, головним завданням ЗСУ й далі залишається масове знищення ворогів. За даними Генштабу, станом на 14 травня число їхніх втрат вже зросло до 485 тис. 430 осіб, з них 1 тис. 400 — за попередню добу. ■

■ БОРГИ

Спочатку домовимося, а потім заплатимо

Євробонди: реструктуризація неминуча

Наталія НАПАДОВСЬКА

Як відомо, з початком широкомасштабної агресії росії Україна за згодою партнерів перестала платити за своїми боргами — і за відсотками, і за кредитами. Але якщо офіційні кредитори з «Великої сімки» відстрочили боргові виплати для України до 2027 року, то стосовно євробондів, які становлять приблизно п'яту частину валютних запозичень (19,7 млрд дол.), відтермінування закінчується в серпні 2024 року.

В останній місяць літа настане термін сплати 4 млрд дол. накопичених платежів. Величезна сума для країни: і Україна, і її кредитори розуміють, що в умовах дефіциту державного бюджету та воєнних дій повернути цей борг вчасно немає можливості. Реструктуризація дасть нашій країні змогу зекономити 15 млрд дол., і в цьому — запорука стабільного (відносно) курсу гривні/долар.

Однак на Великдень розлетілася гаряча новина з посиленням на анонімні джерела WSJ, що власники українських євробондів хочуть, аби Україна поновила обслуговування відповідних зобов'язань з наступного року (та хоча б по 0,5 млрд дол. процентних платежів щорічно). Інформація з'явилася на тлі перемовин, що вже фактично тривають, тож у медіа полетіли меседжі на кшталт «чи загрожує Україні дефолт?», бо грошей у бюджеті катма.

Насправді це досить типова ситуація, коли «витік інформації» застосовується як інструмент ринкового тиску, але кредиторам не потрібен дефолт України. Кредитори — група BlackRock BLK та Pimco (одні з найбільших інвестиційних компаній у США), які нещодавно сформували комітет та найняли юристів з Weil Gotshal

& Manges та банкірів з PJT Partners для ведення переговорів, налаштовані конструктивно: реструктуризація — бути, питання, в якому варіанті.

Вирішальну роль у перемовинах відіграватимуть держателі пакетів від 0,5 млрд дол. Це великі страхові та пенсійні фонди, у яких трильйони доларів на балансі, та українські євробонди там становлять менш ніж 1%. У таких корпоративних відтермінуваннях платіжів, тобто реструктуризація українських євробондів, не впливає на бізнес. Процес, звісно, складний: до нього з обох боків залучають фінансових та юридичних радників, які працюють на умовах нерозголошення інформації (non-disclosure agreement, NDA).

Перемовини не будуть, як зауважив депутат Данило Гетманцев, легкою прогулянкою: згода на реструктуризацію мають надати загалом не менш ніж 2/3 власників єврооблігацій (не менше 50% за кожним випуском), а у замітці WSJ ішлося про інвесторів, які контролюють 20% боргу.

З 2022 року Канада, Велика Британія, Японія та ЄС надавали Україні кредити вартістю від 0 до 1,5% річних. Це умови, значно кращі за ринкові. Для порівняння: для невоюючого Пакистану, наприклад, вартість таких кредитів становить 11%. Також позики, отримані Україною за останні 2 роки, відрізняються за термінами: якщо до 2022 року ми мали борги, відтерміновані на 15 років, то зараз — до 30 років від Японії, до 35 років від ЄС. Тільки вартість кредитів МВФ значно вища — близько 7%, і її обраховують за спеціальною формулою середньозваженого кошика валют.

Проте в МВФ є й інша функція: частиною його програ-

ми є умова боргової угоди України із зовнішніми кредиторами. МВФ гне свою лінію: за його програмою, в 2024-му — I кварталі 2027 рр. Україна має зекономити на виплатах за зовнішнім держборгом 11,8 млрд дол., у тому числі 4,6 млрд дол. — у 2024 році. Тож МВФ вже надав свою експертизу для проведення перемовин і дав свою відмашку: цим хлопцем може не платити, але все повинно бути «за згодою». Перемовини з кредиторами — це принципова позиція не тільки МВФ, а й інших донорів.

«Підкреслюю, пробачати боргів не будуть, — стверджував Олександр Паращій, керівник аналітичного відділу Concorde Capital 9 травня на вебінарі «Коли і як будемо віддавати державні борги?». — Згодом, але у відносно далекій перспективі, ми можемо розраховувати на списання, та зараз я впевнений майже стовідсотково, що ми домовимося і відбудеться повноцінна реструктуризація терміном до квітня 2027 року».

Окремо — питання перемовин щодо використання російських активів (прибутків від них) як часткового джерела погашення витрат на обслуговування зовнішнього держборгу в майбутньому. Наразі на рахунках країн-партнерів України заморожено близько \$300 млрд російських активів. Міжнародний депозитарій Euroclear за підсумками першого кварталу 2024 року отримав 1,566 млрд євро у вигляді процентних доходів від інвестування заблокованих російських активів, що перебувають під санкціями. «Обмін українських зобов'язань за виплатами на конфісковані російські активи може бути дуже привабливим фінансовим інструментом, який, безумовно, треба ще створити» — вважає пан Паращій. ■

■ НОВИНИ ПЛЮС

Ціни: готуємося до здорожчання пального

Інфляція на споживчому ринку у квітні цього року порівняно з березнем становила 0,2%, з початку року — 1,4%. Про це повідомив Держстат. Базова інфляція у квітні 2024 р. порівняно з березнем становила 0,7%, з початку року — 2,5%.

На споживчому ринку у квітні ціни на продукти харчування та безалкогольні напої знизилися на 0,3%. Найбільше (на 19,2%) подешевшали яйця. На 2,4–0,3% знизилися ціни на цукор, сало, продукти переробки зернових, овочі, молоко. Водночас на 1,2–0,6% зросли ціни на яловичину, масло, рибу та продукти з риби, безалкогольні напої, хліб, соняшникову олію, кисломолочну продукцію, фрукти.

Ціни на алкогольні напої та тютюнові вироби підвищилися на 0,6%, що пов'язано з подорожчанням тютюнових виробів на 1,3%.

Одяг і взуття здорожчали на 0,9%, у т. ч. взуття — на 1,3%, одяг — на 0,5%.

Зростання цін у галузі охорони здоров'я на 1,4% відбулося в першу чергу за рахунок підвищення цін на фармацевтичну продукцію на 1,9%.

Ціни на транспорт зросли на 2,1%, в основному через подорожчання пального та мастил на 3,7%. Нагадаємо, що наступного місяця підвищаться акцизи на пальне (привіт, тінювий ринок!), так що слід очікувати на зростання цін на всі групи товарів та послуг.

До речі, простежується якась несправедливість: акциз на пальне — це де-факто податок на дороги, але електрокари, що теж псують шляхи, чомусь цей податок не сплачують. ■

Людмила НІКІТЕНКО

■ РЕАБІЛІТАЦІЯ

Відновлення по Максимуму

На Черкащині відкрили центр протезування

Надзвичайна подія для реабілітаційної інфраструктури Черкаської області: на базі табору «Максимум» запрацював центр протезування. Про це «Україні молодій» повідомили в Черкаській обласній військовій адміністрації.

За словами очільника Черкащини Ігоря Табурця, це мрія, що стала реальністю завдяки команді Віталія Собка та партнерам — компаніям LimbFit і Shepherd's Foundation.

«Дякую кожному, ви — драйвери позитивних змін. Упевнений був у цьому з першої нашої зустрічі й обговорення проекту. Далі — інтеграція цього інструменту в масштаби області. Щоб результат був якомога кращим: максимум травмованих отримали шанс на повноцінне життя. Причому максимально близько до дому — це теж важливо», — говорить голова Черкаської ОВА Табурець. І додає, табір став справді безмежним простором для відновлення. Місцем, куди хочеться повертатися. Так кажуть ті, хто там побував.

«У спілкуванні з громадами Черкащини постійно наголо-

У черкаському таборі «Максимум» травмовані військові та цивільні отримали шанс на повноцінне життя. Фото надане Черкаською ОВА.

шую на тому, що ми всі маємо бути максимально готовими до повернення наших захисників і захисниць. Не колись, а вже сьогодні. Реабілітаційна інфраструктура — наш обов'язок пе-

ред усіма, хто зазнав травм через війну. Військових і цивільних», — наголошує пан Ігор. Звісно, каже він, це комплексна робота: від базових реабілітаційних послуг до реінтеграцій-

них інструментів.

«І я дуже радий, що на цьому непростому, але вкрай важливому шляху в нас є надійні партнери. Усміхнені обличчя наших незламних героїв і їхні

особисті перемоги варті всіх докладених зусиль», — підсумовує голова Черкаської обласної військової адміністрації Ігор Табурець. ■

■ КОНЦЕРТИ

Музичні велетні і фестиваль

Місто Варшава та міністерство культури і національної спадщини Польщі продовжують підтримувати українську музику

Валентина ГРИГОРЕНКО

Цьогоріч виповнюється ювілей фестивалю Дні української музики у Варшаві, які проходять вже в десятій раз за 25 років існування. Перший відбувся у 1999-му. Від 2019-го фестиваль проходить щорічно.

Традиційно на початку вересня польську столицю наповнить українська музика. Дати концертів — 8, 10 та 13 вересня. Інтернет-трансляція надасть можливість у будь-якому куточку глобалізованого світу почути вибір шедеврів української музичної культури.

На першому концерті у виконанні варшавського ансамблю Chromaphonic Trio прозвучить Фортепіанне тріо «Класичне» Віктора Косенка та «Драма» Валентина Сильвестрова. Другий концерт у виконанні найкращого польського камерного хору Camerata Silesia з міста Катовіце представить творчість українських хорових корифеїв — Максима Березовського, Дмитра Борнянського та Артема Веделя.

У третьому концерті Національний ансамбль солістів «Київська камерата» виконає прем'єру твору Юрія Пікуша та «Пори року» для скрипки з оркестром Золтана Алмаші. Другий відділ присвятять творчості унікального композитора Олександра Козаренка, який відійшов у вічність минулого року. Прозвучать його «Ірмологійон» для струнного оркестру, «Концертштук» для фортепіано та оркестру, «П'ять весільних ладкань з Покуття» для голосу та оркестру і Sinfonia Estravaganza для струнних — накреслюючи діапазон естетичних пошуків композитора та їх дуже цікавий результат. Сольні партії виконуватимуть Богдана Півненко — скрипка, Дмитро Таванець — фортепіано та Оксана Нікітюк — мецо-сопрано.

«Годиться підкреслити, що Дні української музики у Варшаві відбуваються завдяки вже вдруге призначеній трирічній дотації міста Варша-

Роман Ревакович (праворуч) популяризує українську музику в Польщі та польську — в Україні.

Фото надане фундацією Pro Musica Viva.

ва та дотації міністерства культури та національної спадщини Республіки Польща у співпраці з Національним інститутом музики і танцю, яке також виділило у цьому році фонду Pro Musica Viva дотацію на три найбільш близькі роки», — розповідає ініціатор і незмінний організатор фестивалів Роман Ревакович.

Від початку існування фонду Pro Musica Viva дуже важливою часткою діяльності була і є також презентація польської музики та польських виконавців в Україні. «Попри намагання Росії знищити Україну, ми доводимо українську суб'єктність та не перестаємо будувати українсько-польські мости», — каже Роман Ревакович. — Цього року в кількох містах України відбудуться концерти, які в контексті світової класики покажуть творчість польських музичних велетнів — Вітольда Лютославського, Кшиштофа Пендерецького, Генрика Міколая Гурецького, Войцеха Кіляра. Зокрема, прозвучить твір Міколая Пьотра Гурецького та нагадаємо витоки польської симфонічної музики твором Станіслава Монюшка».

За підтримки міністерства культури та національної спадщини Республіки Польща та Польського інституту в Києві ці концерти розпочнуться вже 24 травня у Хмельницькому. Наступні чотири проходятьимуть восени: 20 вересня — у Полтаві, 1 листопада — у Черкасах та 25 жовтня і 11 листопада — у Києві. «Місцеві філармонічні оркестри виступатимуть під моїм диригуванням», — каже Роман Ревакович. — Я дуже радію цим музичним зустрічам. У завершальному цьогорічному концерті в листопаді візьме участь Національний ансамбль солістів «Київська камерата». Солюватимуть українські віртуози Дмитро Таванець (фортепіано) та Андрій Павлов (скрипка)».

У програмі найближчого концерту 24 травня у Хмельницькій філармонії за участю Симфонічного оркестру філармонії та соліста Дмитра Таванця прозвучить Фантастична увертюра «Байка» Станіслава Монюшка, Фортепіанний концерт Вітольда Лютославського та Симфонія до-мажор «Велика» Франца Шуберта. ■

■ ЗЛОЧИН І КАРА

На підтанцьовці у кацапів

Під варту взяли жителя Золотоноші, який вихваляв окупантів

Людмила НІКІТЕНКО

На Черкащині повідомили про підозру та взяли під варту підприємця із Золотоношського району, який поширював кремлівську пропаганду.

Як розповіли «УМ» в управлінні СБУ в Черкаській області, черговий прихильник рашизму публічно виправдовував збройну агресію РФ проти України і поширював пропагандистські матеріали на особистій сторінці в соцмережі.

«Він виступав на підтримку окупації Криму та частини території сходу України, стверджував, що Одеса і Миколаїв — «історично російські міста», розганяв у соцмережах фейки про «наильницьку українізацію» та утиски російськомовного населення, виправдовував ведення агресивної війни РФ проти України, називав це «спеціальною військовою операцією», — розповідають у спецслужбі. І уточнюють, кремлівську пропаганду він репостив з російських соцмереж. Під час обшуку за місцем проживання проросійського інтернет-агітатора співробітники Служби безпеки виявили мобільні телефони з доказами поширення ворожої пропаганди.

Слідчі СБУ повідомили фігуранту про підозру за ч. 2 та ч. 3 ст. 436-2 (виправдовування, визнання правомірною, заперечення збройної агресії РФ проти України, глорифікація її учасників) Кримінального кодексу України.

Йому обрано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою. Зловмиснику загрожує до 8 років ув'язнення.

Комплексні заходи проводили співробітники СБУ в Черкаській області за процесуального керівництва обласної прокуратури. ■

■ ОГолошення

Втрачений диплом та додаток до диплому КВ 31500400 від 27.06.2007 р., виданий Київським університетом імені Тараса Шевченка на ім'я Беспалова Дар'я Михайлівна, вважати недійсним.

***

Втрачений додаток до диплому КВ 34899462 від 27.07.2008 р., виданий Київським університетом імені Тараса Шевченка на ім'я Беспалова Дар'я Михайлівна, вважати недійсним.

■ АВТОРИТЕТНА ДУМКА

Генерал Сергій Кривонос: «В Україні достатньо потенціалу, аби вистояти в цій війні й перемогти»

Обороною країни повинні займатися професіонали, а не кадри, навчені втішати владу хорошими новинами

Лариса САЛІМОНОВИЧ

Наша розмова з генералом Сергієм Кривоносом відбулася одразу після того, як він повернувся із засідання ТСК Верховної Ради, що розслідує факти порушення прав курсантів високопосадовцями Національної академії Сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного. Приводом для розгляду стало звільнення з навчального закладу військовослужбовця Олександра Поповича, який публічно розкритикував начальство за булінг, приниження, погане харчування і тиск на особовий склад. Гучний скандал набув широкого розголосу не випадково. На думку пана Кривоноса, в цій історії, мов у краплі води, висвітлилися системні проблеми підготовки кадрів у країні і залучення справжніх професіоналів на службу державі. Тобто систему, яка покриває «своїх людей» і жорстко пресує правдолюбців, не змінила навіть велика війна.

«Так на війні не воюють»

■ Сергію Григоровичу, тимчасова слідча комісія Верховної Ради вивчає ситуацію у львівському виші вже кілька місяців поспіль. Чи можна говорити про якісь результати?

— Питання, що розглядалося, — це реакція самого керівництва на виявлені факти порушень. Довелося спостерігати за тим, як велика кількість офіцерів, що приїхали захищати честь свого навчального закладу, невміло або безтолково виправдовувалися. І мені незрозуміло, чому начальник сховався у госпіталі, приславши купу своїх заступників, якщо на кін поставлено репутацію академії, яку він очолює. На війні так не воюють. Але це якраз реальність нашого сьогодення. На мою думку, величезні проблеми там ідуть саме від керівництва, яке, прикриваючись красивими гаслами, не змінює сутність навчального процесу та виховання майбутніх офіцерів.

Чомусь керівництво академії вважає, що протягом чотирьох-п'яти років навчання курсант мусить бути слухняним і мовчазним виконавцем. А потім, у ніч перед випуском, повинен переродитися, як гусинь на метелика, ставши лідером, бойовим побратимом свого майбутнього взводу. Але так не буває.

Я вже не кажу про ті ганебні випадки, про які ми сьогодні почули. Виявляється, офіцери там (вибачте, по-іншому не скажу)... луплять курсантів. За свою 32-річну службу я жодного разу не чув про щось подібне взагалі! Це за межами мого розуміння і сприйняття. Далі — більше. Курсанта, який виявив свою життєву позицію і відкрито заявив про ці факти, відрахували. А офіцера, який порушує величезну кількість статей Кримінального кодексу, просто перевели на нижчу посаду. При цьому керівник академії встиг обдзвонити всіх і вся, включно з президентом, і розповів, як депутати його пресують та обливають брудом. У реальності ж усе не так. Скажімо, були виявлені факти, коли людей в академії годують сиром без вмісту молока. Тобто хтось думає про перемогу, а хтось — про власну кишеню. І найголовніше: як же вони вміло і швидко орієнтуються в ситуації, прикриваючись певними папірцями! Винні усі, крім них.

■ А коли варто чекати конкретної реакції Верховної Ради?

— Ще буде засідання. Сподіваюся, на нього викличуть керівника академії, бо це якийсь

зовсім не по-офіцерському.

■ А вам не здається, що це вже якась тенденція. Скажімо, причиною відступу наших військ у районі Авдіївки експерти, окрім браку людей і озброєння, назвали ще й такий фактор, як низький рівень координації між польовими командирами і вищим керівництвом. Польові, аби не гнівити начальство, замовчують реальний стан речей. А ті, не володіючи точною інформацією, віддають задалегідь провальні накази. Виходить, цей страх перед керівництвом виховується ще в роки навчання?

— Ну так а звідки ж воно з'явилося? Курсанти, які 14-15 років тому вчилися в тій же Академії Сухопутних військ, зараз уже ходять полковниками. Показуха, мовчазність і непотрібна у певних моментах слухняність були закладені саме там.

На жаль, у цьому навчальному закладі багато чого від початку складається не так, як потрібно для офіцера. Дехто називає подібні явища «совок». Але це ніякий не «совок», а реалії української армії кінця дев'яностих-початку двотисячних, коли все можна купити, про все легко домогтися, все можна обійти. Це якраз те, що ми самі допустили у ті часи, — куми, свати, договорняки. Вони процвітають і донині.

«Те, що ми бачимо зараз, — це системні проблеми»

■ Сьогодні дуже тривожні й досить суперечливі новини надходять із Харківщини. За однією інформацією, рашисти зайняли шість сіл і рвуться на Липці. За іншою — все добре, все відбили, ситуацію стабілізовано. Але що, на вашу думку, буде далі? Це просто відволікання від донецького фронту чи вже похід окупантів на Харків?

— Росіяни досить швидко вміють перекидати на потрібні їм напрямки свої сили і засоби. Тобто, прощупуючи слабкі місця у наших бойових порядках, вони починають проворно нарощувати там свої сили. Тим часом ми постійно говорили, що Харків треба готувати до оборони, так само, як й інші прикордонні регіони. На жаль, реакції з боку керівництва не було. Нам розповідали, що все добре і просто чудово. І ось тепер виявилось, що не готові! Знову не готові! Оце мене найбільше дратує. Ми знали про проблему, знали про шляхи вирішення, нас запевняли, що все там робиться добре, але знову штанга! Та скільки ж можна?! Отже, ситуацію на Харківщині, яка була прогнозована, я

бо характеризував одним словом — провал! В армійському лексиконі воно звучить трішки по-іншому. Відповідно запитую: шановні панове командири, а що ви робили у попередні місяці, коли оцінювали наступ ворога, коли відповідали про підготовку своїх підрозділів і готовність фортифікаційних споруд на цій території? Ви мусили організувати систему вогневого ураження ворога, систему розвідки, організувати взаємодію. Чому це все не було зроблено?

Ті речі, що сталися, — це просто недотримання прописних істин, бойового статуту. Чесно! Можна розповідати про потужного ворога, про його оснащення і належним чином підготовлені місцевість, ворогу складно щось зробити навіть при достатній кількості переваг.

Єдиною позитивною новиною в зв'язку з цим я назвав би той факт, що харківський суд ухвалив рішення відпустити командира 518-го батальйону Андрія Малахова під заставу. Це чудова новина. Ми якраз зараз збираємо гроші. Можливо, той факт, що росіяни пішли у наступ, відіграв свою роль у цій історії. Я більш ніж упевнений: саме він міг би захистити Харків. Але у нас відбудуються цікаві речі. Герої війни — полковник Червінський і майор Малахов — сидять за ґратами, а злодіїв, крадіїв-міністрів суди швидко відпускають. Влада працює і далі за таким принципом: для своїх — як треба, для решти — закон.

Проте ця новина позитивна. І я на сто відсотків переконаний, що ми ще не раз почуємо ім'я Андрія Малахова на цій війні.

■ Все може бути, адже керівництву вистачило духу призначити днями бригадного генерала Олександра Трепака командувачем Сил спеціальних операцій, а генерала Дмитра Герегу — командувачем Сил підтримки ЗСУ. Як ви думаєте, ці нетипові для нашого чиновництва кроки свідчать про здорову еволюцію у вищих ешелонах влади? Чи, може, ситуація ускладнилася настільки, що «свої люди» більше з нею не справляються?

— Думаю, що другий варіант, на жаль, більш реальний. Це якраз той випадок, коли великі провали, прораханки, кидання з одних крайнощів в інші свідчать про відсутність у Збройних силах кадрового менеджменту. Людей сприймають у багатьох випадках за відданість, мовчазність, за належність до клану якогось керівника, а ніяк не за

Генерал Сергій Кривонос.
Фото зі сторінки на фейсбуці Сергія Кривоноса.

професійними якостями. Тому я, звісно ж, вітаю призначення на посади Олександра Трепака і Дмитра Герегу. Вони справжні професіонали.

«Безкарність породжує безвідповідальність, безвідповідальність породжує хаос»

■ Сергію Григоровичу, сьогодні часто доводиться чути, що росіяни постійно вчаться на цій війні, змінюючи тактику й атак на фронті, і обстрілів мирних територій. А як у нас? Чи можна вже говорити про нові методи ведення бойових дій командою Олександра Сирського?

— Рано. Зрозумійте, хоч би якими потужними керівниками були Залужний чи Сирський, питання не лише в їхніх особистих якостях, а передусім у системі підготовки ресурсів, в економічній спроможності держави. У нас же й досі установи державної виконавчої влади і підприємства не переведено на функціонування в умовах воєнного часу. У нас величезну кількість бюджетних грошей використовують незрозуміло на що, починаючи від барабанів і закінчуючи мільярдами, що були виділені на закупівлю снарядів, але десь пропали. І ніхто за це не несе відповідальності. Тому питання професійної підготовки і забезпечення військових, так само, як і процес будівництва фортифікаційних споруд, — це зона відповідальності не Сирського, а державних органів управління. А якщо не буде людей і потрібної кількості зброї, то хоч би який потужний був головком, він диво не створить.

Зрештою, все впирається в економіку. Що заважає нам, скажімо, будувати патронні заводи на території України? Кажуть, туди можуть прилеті-

ти російські ракети. Звичайно, можуть, але після того, як там побуває державна аудиторська служба. Маю на увазі випадок, що трапився з конструкторським бюро «Луч». Там усе було добре, поки туди не сунув носа аудит. Усі побачили коло суміжників цього підприємства, і по всіх цих підприємствах прилетіли російські ракети. Хто поніс відповідальність за цю діяльність? СБУ нібито почала розслідування, але ми поки що не знаємо результатів. А якби понесли покарання ті, хто допустив витік інформації, то, я думаю, й інших це навчило б. Але чомусь тих, хто винен, постійно покривають, і вони залишаються безкарними. Безкарність породжує безвідповідальність, а безвідповідальність породжує хаос.

Я розумію, що хтось, прочитавши наше інтерв'ю, скаже: ну ось, мовляв, знову все погано, все пропало. По-перше, я ніколи не кажу, що все пропало і що все погано. Я вказую на те, що треба зробити, аби покращити ситуацію. Це найголовніше. Я не просто впевнений, я знаю, що в Україні більш ніж достатньо потенціалу — і людського, й економічного, і фортифікаційного, — аби вистояти в цій війні й перемогти. Але процесами на шляху до нашої перемоги мусять керувати професіонали. Не любителі показушних селфі на тлі підприємств, куди потім прилітають російські ракети, а ті, хто мало говорить, проте багато робить. У нас таких більш ніж достатньо. Але чомусь при владі не вони, а якісь випадкові люди, що прийшли вирішувати свої проблеми за рахунок українського народу. І оце найбільш гостра проблема. Якщо уряд з нею не може впоратися, то наше завдання — створити уряд Перемоги, який зміг би це зробити. ■

Тарас ПРОЦЕВ'ЯТ,
народний депутат України 2-го скликання,
кандидат історичних наук
Київ—Львів

■ БІЗНЕС НА КРОВІ

Летючі FPV-голландці

На корупційному «фронті» все без змін?

Більш ніж десятилітня агресія ерефії в Україні та повномасштабне вторгнення 24 лютого 2022 року стали війною не лише артилерії, не лише крилатих і балістичних ракет. Сучасна війна все більше набирає характеру війни безпілотників — як розвідувальних, що забезпечують контроль за противником 24/7, так і FPV-дронів-камікадзе з різною дальністю враження: літаючих дронів, надводних та підводних камікадзе. Перевагу азербайджанській армії у другій азербайджансько-вірменській війні за Нагірний Карабах забезпечило саме масове використання турецьких безпілотників «Байрактар» та інших.

Дрони у вирій не летять

Ураження FPV-дронами ворожої техніки, командних, взводних і ротних опорних пунктів, складів боєприпасів та просто скупчень живої сили противника виявилися ефективними і високоточними.

Надводні та підводні FPV-дрони потопили або вивели з ладу понад 20 відсотків московитського Чорноморського флоту. Далекобійні українські дрони-камікадзе 500+ і 1000+ км лише у 2024 р. успішно атакували низку військових аеродромів зі знищенням та пошкодженням гвинтокрилів, штурмовиків, бомбардувальників, у т. ч. і стратегічних з ядерної тріади. Реалізовано 15 атак безпілотників на 13 із 37 нафтопереробних заводів у 9 регіонах РФ, що викликало заборону експорту з московщини бензину та дизеля, підняло більш ніж на 10 відсотків ціни на пальне в ерефії. Атаковані були і заводи з виробництва, а швидше — великовузлового збирання, іранських безпілотників типу «шахед»; заводи, пов'язані з виробництвом крилатих ракет та балістики; металургійні та інші виробництва, що працюють на імперський ВПК. Ба, атаковано українськими безпілотниками сакральний центр руснявої імперії — московський кремль.

Міністр з питань стратегічних галузей промисловості Олександр Камішін наприкінці грудня 2023 року оголосив, що в Україні понад 200 заводів, які у 2024 році повинні виробити 1 млн дронів для ЗСУ. На 2024 бюджетний рік урядом, наскільки нам ві-

FPV.
Фото з сайту enigma.club.

приблизного та завищеного розрахунку, що для знищення/пошкодження ворожої техніки необхідно 5 FPV-шок на одиницю, опорних пунктів та складів — 20 FPV-дронів, одного воєнного — 2 FPV-безпілотники. Елементарний арифметичний розрахунок стверджує, що в квітні цього року підрозділами Сил оборони в бойових діях було застосовано приблизно 17-20 тисяч FPV-дронів. Зрозуміло, що вказана цифра у 20 тисяч поставлених державою в Сили оборони дронів є уявною і, на жаль, багатократно завищеною.

Чесно кажучи, цифровізація використання FPV-дронів Михайла Федорова також не танцює. При зни-

нової проблеми. Адже це напряму стосується національної безпеки, життів українських воїнів та, можливо, бізнесу і корупції на крові. І нехай прислужлива більшість слуг у компанії з колишніми ригами не розповідає, що слідчі комісії не можуть нікого посадити, що у них немає повноважень, оскільки Закон про статус народного депутата ніхто не відмінює.

Кравчука і Кучму треба було заґратувати

Автор цих рядків у 1994—1998 рр. мав за честь бути заступником голови першої в історії парламенту слідчої комісії з питань розслідування діяльності Чорноморського морського па-

роплавства, концерну «Бласко», яку очолював Юрій Кармазін — унікальна особистість, який сьогодні, на жаль, вже у кращих світах. До складу слідчої комісії входили такі відомі особистості, як Степан Хмара, Григорій Омельченко, Микола Хомич та ін.

Комісія допитала, так, саме допитала, а не заслухала, більш ніж 100 високопосадовців, причетних до розкрадання українського торгового флоту, який нараховував на початку 1990-х 230 суден. Ми з Юрієм Кармазином проводили слідчі дії та допитували свідків не лише в Україні, а й в Англії, Німеччині та інших країнах Європи і добилися заґратування понад 16 винних, серед яких і президент ЧМП-концерну «Бласко» Кудюкін, два слідчі з особливо важливих справ Генеральної прокуратури України та ін.

Подання на протизаконне призначення президента ЧМП-Концерну «Бласко» Кудюкіна готував прем'єр-міністр у 1992—1994 рр. Леонід Кучма, а підписував усупереч чинному законодавству президент України Леонід Кравчук, який не мав повноважень своїми указами призначати керівників суб'єктів господарської діяльності. Цю проблему профукало юруправління адміністрації президента. Тому треба було заґратувати і колишнього президента Леоніда Кравчука, і чинного на період 1994—1998-го рр. президента Леоніда Кучму. Але це вже була політична проблема, пов'язана з дискредитацією молоді Української держави. Та й повноважень у комісії та підтримки прокомуністичного на той час парламенту щодо посадки колишніх і чинних президентів, чесно кажучи, бракувало.

А поки ми розбираємося з фінансуванням державою та виробництвом дронів, самовідданий український народ продовжує за тривожними зверненнями дронарів з різних підрозділів з останніх сил збирати кошти на безпілотники. ■

Якщо ці кошти не зникли, а не були освоєні, то для чого виділяти додаткові 15,5 млрд для виробництва ще 300 тис. віртуальних дронів? Невже велике дронокрадівництво?

домо, було виділено 43,3 млрд грн на виробництво цього 1 млн дронів. 30 квітня голова уряду Шмигаль помпезно заявив, що уряд додатково виділяє 15,5 млрд на виробництво ще 300 тис. дронів.

Отже, слід розуміти, що мільйон безпілотників вже вироблено і спрямовано в підрозділи Сил оборони.

Очевидно, в квітні 2024 року мало бути вироблено 83 тис. 333 дрони. З урахуванням додатково виділених урядом 15,5 млрд гривень на виробництво в 2024 році ще 300 тис. дронів, починаючи з другого кварталу, фронт мав би отримувати щомісячно 83 тис. 333 плюс 33 тис. 333 — 116 тис. 666 дронів.

Михайло Федоров — міністр цифрової трансформації України, як і належить людині, яка має справу з цифрами, у своєму viber-каналі старанно звітує про кількість знищеного ударними підрозділами, що забезпечувалися в межах армії дронів. За період із 2-го по 29 квітня 2024 року, за підрахунками міністра, знищено або пошкоджено 1 тис. 136 одиниць ворожої техніки, 488 ворожих опорних пунктів, 29 московитських складів пально-мастильних матеріалів та боєприпасів, живої сили — 553. Виходимо з

щенні/пошкодженні в квітні 488 ворожих опорних пунктів утилізовано лише 553 ворожих вояків. Так виходить, що на кожному опорному пункті ворога знищено 1 з хвостиком московитського військовослужбовця.

А куди вивітрилися ще 63 тис. дронів, які повинні б бути вироблені і поставлені військам у квітні? І це в умовах шаленого дефіциту артилерійських боєприпасів. Адже, застосувавши їх, можна було знищити ще втричі більше ворожих об'єктів. У вирій вони полетіти не могли, бо весна. Журналі повернулися з вирію. Якщо вони не були вироблені на 200 заводах, як стверджує міністр Камішін, то куди поділися десятки мільярдів бюджетних коштів? Якщо ці кошти не зникли, а не були освоєні, то для чого виділяти додаткові 15,5 млрд для виробництва ще 300 тис. віртуальних дронів? Невже велике дронокрадівництво?

Пролити світло може лише звіт уряду на закритому засіданні профільного комітету про витрати бюджетних коштів на виробництво безпілотників, про кількість вироблених різних типів дронів та створення спеціальної слідчої комісії Верховної Ради України щодо розслідування фінансово-дро-

■ ПЕРЕДПЛАТА-2024

Разом — до перемоги!

Поспішіть передплатити «Україну молоду» на червень

«Україну молоду» у своїх відгуках і читачі — як зі столиці, так і з глибинки, — і колеги-журналісти оцінюють як головну національну газету держави. Редакція «УМ» і надалі намагатиметься бути гідною такої високої оцінки і вашої уваги, шановні читачі.

Якщо хтось все ще не передплатив «Україну молоду» на 2024 рік, це можна зробити до 20 травня і ви отримуватимете газету з 1 червня. Оформити передплату можна у відділеннях поштового зв'язку, в операційних залах поштамтів, у пунктах приймання передплати, на сайті ПАТ «Укрпошта» www.ukrposhta.ua, ДП «Преса» www.presa.ua, як за електронною версією Каталогу видань України «Преса поштою», так і за друкованим Каталогом видань «Преса поштою».

До наших постійних читачів ми традиційно звертаємося: якщо ви багато років передплачуєте «Україну молоду» — порадьте передплату і своїм родичам, друзям, сусідам, знайомим.

Передплатна вартість «України молоді» на 2024 рік:

на місяць — 77 грн.,

на два місяці — 154 грн.,

на чотири місяці — 308 грн.,

до кінця року — 539 грн.

Передплатний індекс — 60970

«Укрпошта» додатково за саму процедуру оформлення передплати бере 15 грн.

«Україну молоду» можна прочитати в усьому світі через партнерську мережу PressReader

■ СМІХ І СЛЪОЗИ

ДИКИЙ МОСКОВСЬКИЙ САДИЗМ,

або Не плачте за заробітками «Кварталу-95»

Л. БІЛЕЦЬКИЙ
Київ

3 гумором нормально?

6 січня 2024 року на каналі «Еспресо» в телевізійній програмі Віталія Портникова і Христини Яцків серед інших питань обговорювали проблему виживання гумористичних передач на телебаченні. Ведучий зробив екскурс у минуле, розмірковував над шляхами розвитку гумору в колишньому СРСР. Згадав про творчість Райкіна, Жванецького, Карцева, Петросяна, Тарупуньки і Штепселя та ін. Розповів про динаміку розвитку — КВН, зауваживши, що на зламі XX і XXI століть від України в КВН виступали три команди, а саме — з Одеси, Дніпропетровська і Кривого Рогу. Нагадав, що саме криворіжці започаткували студію «Квартал-95». Цей «Квартал» створював свої комедійні серіали російською мовою і завдяки поширенню на російській території заробляв чималі гроші.

І тут «Остапа понесло». Ведучий раптом почав співчувати «Кварталу-95» у тому, що після початку агресії московитів проти України і прийняття мовного закону «кварталівці» змушені знімати свої серіали українською мовою. Проте ці серіали, з відомих причин, і через мовний бар'єр не можуть транслюватися на російському ринку. А в Україні їх прокат не має таких масштабів, як у росії, і від цього «кварталівці» втрачають значні суми коштів.

Вважаю, що замість співчуття «Кварталу-95» шевченківський лауреат В. Портников мав би висловити тривогу, що наш кінематограф не включається в боротьбу з московським агресором, не розвінчує міф про «хороших руських», про псевдодогуманістичну діяльність московського улуса, яка камуфлюється посталями Пушкіна, Достоевського тощо.

Ведучий у цій програмі жодного разу не висловив стурбованості тим, що Мінкульт і Держкіно України транжирять величезні бюджетні (народні) кошти на створення недолугих, дурнувятих серіалів на зразок «Сватів», «Голобородьків», «Слуг народу», «Поворозників», «Дизельшоу», «Ліги сміху», «Кінохитів» та іншої блювоти.

А мали б замість зйомок цього сміття виділяти кошти на створення художніх чи документальних фільмів з історичної тематики про споконвіч-

ні злочинні криваві дії московського улуса, про цю деспотичну, скажену звірюку, яка в чаду злоби та ненависті століттями вчиняє страшні злочини проти українського та інших сусідніх народів.

Унікальним є те, що досі народи, що мешкають на інших континентах або не є сусідами московії, не знайомі з істинним хижим звірчим обличчям цієї дикої недоімперії — потвори, підлого уламка Золотої Орди, що живе за рахунок загарбання чужих земель і поневолення народів. Про це чомусь не здогадується навіть Папа Римський Франциск.

Значна частина населення Євразії та інших континентів сліпо вірить брехливим вигадкам ідеологів кремля про те, що буцімто українці і росіяни — це один народ. І що всі спірні питання вони можуть вирішити між собою на перемовинах (мабуть, бідолашні не читали Отто Фон Бісмарка про ціну договорів із росією).

Потрібна кінопанорама про московських звірів

А тому, щоб розказати всьому світу й показати у всій «красі» злодій-

Слід розказати світові, що московія — це єдина на планеті країна, яка примудрилася ще в роки середньовіччя двічі, в чаду злоби та ненависті, знищити під корінь перші паростки демократії в Європі, які існували ще до появи парламентського демократичного устрою в Англії, — це Новгородська Республіка (1478 р.) і Запорозька Січ (1775 р.), про виборчу систему якої писав у своїх творах іще Карл Маркс.

ня московитів, які тягнуться вже з XIII століття, треба створити цикл історичних фільмів, продублювати англійською мовою і розіслати всім посольствам для широкого показу на всіх континентах.

Першим фільмом циклу міг би бути фільм про злочин блудного сина Юрія Долгорукого Андрія Боголюбського, який

Скрізь, де ступала нога московита, — руїни, кров і нещастя.

у 1169 році зібрав на півночі у диких місцях Залісся орду кочівників і зруйнував та пограбував Київ (нечуже йому місто), викравши Вишгородську ікону Пресвятої Богородиці, подаровану свого часу Києву Візантією, і обманом перейменувавши її у Володимирську.

Наступний фільм — про агресивний напад та знищення жадібним московським царем Іваном III у 1478 році уламка Київської Русі — незалежної (суверенної) Новгородської Республіки, яка проіснувала по-

над 300 років (з 1136-го по 1478 роки). Тут діяло виборче право. Народне віче вирішувало, якого князя садити на княжий престол, якого єпископа запрошувати на керування єпархією. Всі питання співжиття вирішували голосуванням громади тощо. А довершив чорну московську справу бісн-

говського та знищення близько 100 тисяч стрільців злочинця — князя Трубецького.

Слід зняти фільм про жахливу Батурицьку трагедію, коли 2 листопада 1708 року московські звірі психопата Петра I за одну ніч вирізали і знищили 15 тисяч мирних мешканців Батурина

столиці, які розмовляли українською мовою, були одягнені у вишиванки. Як писав П. Тичина, «На Аскольдовій Могилі Український цвіт — По кривавій по дорозі Нам іти у світ...» (як у воду дивився).

Слід також зняти такі фільми: про героїчну боротьбу Холодноярської

кіїв, Маріуполь, Бахмут, Авдіївка, Херсон тощо).

Адже в світі повинні знати, що московський улус — це злочинець і терорист планетарного масштабу. Зрештою, слід розказати світові, що московія — це єдина на планеті країна, яка примудрилася ще в роки середньовіччя двічі, в чаду злоби та ненависті, знищити під корінь перші паростки демократії в Європі, які існували ще до появи парламентського демократичного устрою в Англії, — це Новгородська Республіка (1478 р.) і Запорозька Січ (1775 р.), про виборчу систему якої писав у своїх творах іще Карл Маркс.

Московити на цих злочинах не зупинилися і продовжили душити визвольні рухи поневолених народів у XVIII—XX століттях — придушення польських повстань (1794, 1830 і 1863 рр.); знищення у 1919—1922 роках Української Народної Республіки (УНР); вчинення агресії проти інших (демократичних) держав (Фінляндія, Естонія, Литва, Латвія, Польща у 1939—1940 рр.).

Продовжують ся агресивні дії московитів і в XXI столітті (Придністров'я, Абхазія, Осетія, Україна).

А ще ж було агресивне захоплення у XVI—XIX століттях і звіряча розправа над народами Сибіру, Середньої Азії, Кавказу. І скрізь, де ступала нога московита, — руїни, кров і нещастя.

Невипадково Максим Горький (Пешков) у своїх Берлінських щоденниках за 1922 рік писав: «Наиболее отличительная черта характера русского человека — дикая, садистская жестокость». ■

вятий Іван Грозний, який пізніше, у 1571 році, потопив у крові саме місто Новгород, вирізавши половину його мешканців.

Крім того, треба створити правдивий фільм про визвольну війну Богдана Хмельницького (1648—1654 рр.) замість пропагандистського фільму про ці події. Показати підступну, підлу, зрад-

Скрізь, де ступала нога московита, — руїни, кров і нещастя.

ницьку поведінку московського царя Олексія по відношенню до Богдана як до, так і після Переяславської ради 1654 року, та злочинне отруєння гетьмана засланими московськими боярами. Як писав Т. Г. Шевченко, «...довелось запить з московської чаші московську отруту».

Треба також зняти фільм про Конотопську битву — агресію московитів на українські землі у 1659 році, коли вже не стало Богдана Хмельницького, і звитяжну перемогу гетьмана Івана Ви-

— гетьманської столиці часів Івана Мазепи. Про цю жахливу трагедію писали в усіх газетах тогочасної Європи. Її відображено в романі Р. Іваничука «Орда».

Є потреба створити фільм про зруйнування «голодною вовчицею», загальною хвойдою — царицею Катериною II у 1775 році Запорозької Січі, де існували прямі

Республіки на Черкащині у 1919—1929 роках проти прибудних більшовицьких банд за рокоманом В. Шкляра «Чорний ворон» (для упокоєння холодноярських повстанців комісари кинули регулярну армію і навіть авіацію); про влаштований московю Голодомор 1932—1933 рр. і знищення понад 10 млн українців; про садистсь-

ке вбивство кровожерливим Г. Жуковим десятків тисяч українських хлопців, по-злодійському мобілізованих у 1943 році польовими військовими та кинутих без підготовки та без зброї (у чорних свитках) на штурм Дніпра, де вони практично всі гинули; про злодійське влаштування московитами вибуху на Чорнобильській АЕС у 1986 р.; про агресивний напад на Крим і Донбас у 2014 р., про широкомасштабну агресію на Україну в 2022 р. (Буча, Ірпінь, Гостомель, Бородянка, Хар-

ДО ДАТИ

Переможним маршем по Хрещатику

104 роки тому відбувся українсько-польський парад на честь звільнення Золотоверхого Києва від більшовиків

Антон ОГЕЙ

Якщо запитати в пересічного киянина, які у нього виникають асоціації при словах «парад на Хрещатику» і «9 травня», то з величезним відсотком вірогідності він скаже: «радянський парад перемоги над фашистами». Бо мало українців знає, що в цю ж дату на Хрещатику відбувся парад у 1920 році. Тоді польсько-українські колони продефілювали головними вулицями столиці, а свято одягнене населення радісно вітало своїх визволителів.

Варшавська угода, або «пакт Пілсудський—Петлюра»

Можливість киян побачити українських воєнків, які переможно маршують Хрещатиком, стала наслідком підписаної кількома тижнями раніше Варшавської угоди, також відомої як «пакт Пілсудський—Петлюра». Її було укладено між Українською Народною Республікою і Польщею 22 квітня 1920 року, а 24 квітня як додаток було підписано Військову конвенцію. Згідно з цими домовленостями, Україна і Польща ставали союзниками в боротьбі з більшовиками.

Польща погоджувалася надати все необхідне для нового формування української армії, починаючи від амуніції і закінчуючи урядовими позиками. Фактично це був ковток свіжого повітря для України. Від листопада 1919 року армія УНР і вся Українська Республіка перебували на межі повного краху. Захисники УНР опинилися в славновісному «Трикутнику смерті», невеличкому клаптику землі, затиснутому ворогами з усіх боків. Без набоїв, без спорядження, без тилу, без союзників, з епідемією тифу, який викочував тисячі солдатів, — здавалося, що боротьба українського народу в цих визвольних змаганнях добігає кінця. Як наслідок — усі боєздатні воєнки армії УНР (близько 4-5 тисяч бійців) вирушили у Перший зимовий похід під проводом Михайла Омеляновича-Павленка. Друга частина — хворі і поранені — перейшли на територію, контрольовану поляками. Все це відбулося у грудні 1919 року.

І хоч поляки мало не одразу погодилися допомогти відновити армію і перейти від ворогування до спільних дій (Наказ про формування 1-ї дивізії нової української армії на території Польщі був виданий ще 10 січня 1920 року, більш ніж за три місяці до підписання Варшавської угоди), тим не менш питання про відносини між двома новонародженими країнами, як-то кажуть, «висіло в повітрі». Саме підписана наприкінці квітня угода дала можливість остаточно розставити всі крапки над «і».

Уже наступного дня після підписання польська армія перейшла у наступ. Згідно з угодою, Україна відмовлялась від території ЗУНР та частини Волині. Позики також були не безкоштовні, їх треба було повертати. Грошей в УНР не було, але поляки були «не горді» і погодилися отримувати замість грошей те, чим так багата українська земля. Хлібом, продуктами. На жаль, у тій ситуації, в якій опинилася УНР,

Польсько-українські війська переможно дефілюють Хрещатином. Парад 9 травня 1920 року.

про підписання якогось компромісного для обох сторін договору навіть не йшлося. Тоді будь-яка дипломатія дорівнювала військовій силі сторін. Чим більше ти маєш війська і припасів, тим більше з тобою рахуватимуться. Україна на той момент не мала фактично нічого. А армія — кілька тисяч втомлених і голодних солдатів — рейдувала десь далеко на теренах України. УНР тоді постала перед вибором без вибору, тож угоду довелося підписати.

Польський піший бліцкриг, або Штурм Києва на трамваї

Просування польських військ було справді надзвичайно стрімке. Погано організованій, обдертій Червоній армії, з якої люди тікали мало не цілими дивізіями, не вдавалося зупинити просування поляків. Воно й не дивно. Польща отримувала величезну військову і фінансову підтримку від країн Антанти. Найкраща зброя, прекрасно вишколені іноземними інструкторами люди — все це мало польське військо. Водночас червоні все ще зводили бої з білогвардійцями на півдні України, Кавказі та переслідували відступаючих білих у Сибіру, тож велика кількість їхнього війська перебувала на інших фронтах. До цього додавалися вже стандартні чинники, такі як епідемія (від тифу страждала не тільки українська армія), а також повстанці найрізноманітніших політичних орієнтацій, що оперували у тилах.

Як наслідок — уже 26 квітня від більшовиків звільнено Житомир і Коростень. 27 квітня — Козятин. 29 квітня визволено Вінницю і Жмеринку. Фронт невпинно відкочувався на Схід, якщо безперервну втечу червоних можна взагалі назвати фронтом. Так, наприклад, уся більшовицька верхівка втекла з Києва ще 1 травня, хоча авангард польського війська вийшов до передмістя столиці лише 5 числа того ж місяця.

Доволі цікавий, смішний, бравурний і водночас показовий випадок стався 6 травня. Один із передових польських підрозділів, який проводив дорозвідку передмістя Києва, побачив трамвай, що в той час ходив по лінії від Пушчі-Водиці й аж до Миської думи. Поляки під командуванням підпоручика Мирослава Ольшевського застрибнули в трамвай і проїхали таким чином аж до центру міста. Хоробрий підпоручик і його люди взяли в полон вісім червоноармій-

ців, що вешталися містом, і так само трамваєм повернулися назад. Виявилось, що ані централізованої оборони, ані самих червоних (за винятком деяких загублених відділів, яких більшовицьке командування просто «забуло» попередити про відхід) у місті не було. Дослідник історії Києва Стефан Машкевич в інтерв'ю «Радіо «Свобода» про «трамвайний штурм» зазначив, що «цей епізод по-своєму унікальний: не знаю, чи було щось таке у світовій практиці».

Уже 7 травня поляки офіційно вступили до міста: з півночі — 7-ма кавалерійська бригада, а з заходу — елітна 1-ша піхотна дивізія Легіонів. Українські війська також не забарились, і вже наступного дня, 8 травня, на станціях Київ-Пасажирський і Пост-Волинський почала розвантажуватися 6-та Січова стрілецька дивізія армії УНР. Таким чином, польська армія за якихось два тижні пішим ходом пододала понад 200 кілометрів, завершивши свій «піший бліцкриг» плацдармом на лівобережжі поблизу Дарниці.

Парад переможців

Зранку 9 травня 1920 року Хрещатик, який тільки-тільки починав прокидатися, раптово заповнили сотні людей у військовій формі. Такого шикі і блиску, як тоді, Київ не бачив уже давно. Солдати стояли ідеальними шеренгами. Вимиті й поголені, озброєні новенькими гвинтівками, в блискучих шоломах, вони затьмарювали своїм виглядом навіть педагогічних німців, які крокували цим же Хрещатиком усього два роки тому.

Одразу зібрався натовп, солдатам полетіли квіти, залунала музика оркестру. Все це відбувалося просто під гуркіт гарматних пострілів. Буквально за кілька кілометрів від цього місця, на Дарниці, кипів запеклий бій між поляками й більшовиками за опанування лівобережним плацдармом. Але на це здебільшого ніхто не звертав уваги. Всі очі були прикуті до рівних солдатських колон. Змах руки високопоставлених офіцерів — і ці тисячі людей одночасно почали свій марш центром міста. Солдати маршували від Бессаравської площі до Миської думи (сучасний майдан Незалежності) і назад.

Попереду маршувала елітна 1-ша піхотна дивізія Легіонів, далі йшли частини групи полковни-

Юзеф Пілсудський (ліворуч) і Симон Петлюра. Травень 1920 року.

Польська піхота крокує Хрещатином. Водночас існує припущення, що на цьому фото зображені українські воєнки з 6-ї Січової стрілецької дивізії, що також брали участь у параді.

Фото з Вікіпедії.

ка Юзефа Рибак, одразу за ними дефілювала 15-та Познанська піхотна дивізія, їхала на автомобілях і конях важка та легка артилерія, маршувала кіннота. Замикала парад 6-та Січова стрілецька дивізія армії УНР, а за нею тягнулись на селянських підводах загони повстанців, зі своїми самоорганізованими оркестрами.

Парад мали приймати особисто Симон Петлюра і Юзеф Пілсудський, але обидва не змогли прибути через велику завантаженість важливими справами. Тож через відсутність вищого керівництва парад приймав командувач польської 3-ї армії Едвард Ридз-Смігли та командир 6-ї Січової стрілецької дивізії УНР полковник Марко Безручко. Були присутні й високопоставлені гості з інших країн, як-от французький полковник Шарль-Густав Антон та військовий аташе Японії майор Ямавакі.

Спалах і згасання надії

Парад, безумовно, справив величезне враження на киян, а подальша стабільність ситуації, відсутність погромів та грабунків і взагалі втихомирили місто, в якому нарешті з'явилася надія на мирне життя. Активно формувались українська адміністрація та міліція. Позитивно оцінювало ситуацію й українське керівництво. Фронт, здавалося, тримався міцно. Столицю було звільнено, армія, вперше за два роки боротьби, не скорочувалася, а збільшувалася, активні дії українських повстанців у тилах червоних давали надію на розвиток успіху і подальше звільнення українських територій.

Однак доля розпорядилася по-іншому. Саме в той момент червоні остаточно розгромили білогвардійців, які хоч і намагалися продовжувати боротьбу, але вже фактично не становили загрози.

Тож більшовики змогли перекинути всі свої сили на польський фронт. Це дало можливість червоним самим перейти у протинаступ. Так, кінна армія Будьонного, вдаривши у стик поміж польськими арміями, 7 червня захопила Житомир і Бердичів. Київська група військ в одну мить опинилася в напівоточенні. Зрозумівши всю серйозність ситуації, польське командування ухвалило рішення залишити місто, що і було зроблено 8-9 червня. Таким чином Київ було звільнено всього на один місяць.

Зболем покидали Золотоверху столицю українські воєнки. Зболем і... надією? «Дасть Бог — ще буде український прапор над Києвом», — казали. «Ми Київ уже і в 1918-му звільняли, і в 1919-му, й ось у 1920-му. Тепер знову відходимо, нічого, розбі'ємо червоних і повторимо наш парад на Хрещатику». Їхні надії справдилися, але лише частково. Український прапор замайорів над містом Києва через 70 років після тих буремних подій. А безпосередньо армію УНР далі очікували важкі випробування. Потім була оборона Польщі, битва за Львів і за Варшаву, котрі фактично були виграні саме завдяки українським дивізіям, що стояли не на життя, а на смерть.

Доля розкидає визволителів Києва по всій Європі, але це не підірве їхнього духу, не забере їхні спогади, не знищить надії. Теплими травневими вечорами вже молоді солдати, малюючи крашанки, згодом дивитимуться на небо і тихо, але впевнено промовлятимуть: «Христос Воскрес! Воскресне Україна!». А вже ми є свідками цього процесу. Хоч ті ж вороги з московії знову намагаються знищити Незалежність України уже в ХХІ столітті. Однак є в українців непохитна віра в перемогу при допомозі країн-партнерів. ■

ОВОЧЕВІ КУЛЬТУРИ

Улюблена страва аристократів

Фермер з Полтавщини відроджує вирощування спаржі, забороненої більшовиками

Ганна ВОЛКОВА

Ніша вирощування спаржі в Україні поки не заповнена, а попит переважає пропозицію. «Україна молода» розповідає про нюанси вирощування рослини, способи консервації та рецепти її приготування. Поки інші фермери обсіваються, 40-річний фермер у третьому поколінні Олександр Журавель із села Горошине Кременчуцького району розпочав перші в цьому році жнива. На околиці хутора Козуби він має три з лишком гектари землі, на яких вирощує незвичну для цих країв культуру — аспарагус лікарський, або ж холодок лікарський, або ж спаржу.

Жуки паростків не з'їдять, а надкусити можуть

Цей перший овоч відкритого ґрунту (а по факту — багаторічна трав'яна рослина) з появою стійкого тепла починає рости як скажений. Пагони жнуть угору по 10 сантиметрів на добу!

■ **Так це ж можна сісти біля рослин і спостерігати, як вона на очах піднімається, — жартую.**

— Та сидіти ніколи! Тут аби встигав збирати врожай, — відповідає фермер. — Працівники поки дійдуть до кінця поля, — а на початку вже знову стебла відросли і треба починати все по-новому. Тому зрізаємо спаржу вранці й увечері. Адже стандартний розмір її пагонів — від 20 сантиметрів.

Щодо екзотичності культури, то мій співрозмовник уточнює:

— Ніяка це не дивовижа для України. Просто коли комуністи захопили владу, то вони вирішили, що це буржуазний овоч і йому не місце на столі робітників та селян. І ліквідували спаржу як клас, тобто як культуру! Залишили простому народу картоплю з макаронами. У Європі такої заборони не було, тому там спаржа не сприймається як екзотика.

■ **А чому ви вирішили нею займатися?**

— Бо вигідно. Ця ніша в Україні поки не заповнена, попит переважає пропозицію.

■ **Незважаючи на ціну овоча? Чому він такий дорогий? Адже затрати на його вирощування мінімальні, наскільки я розумію. Полоти не треба, шкідники його не з'їдають...**

— Полоти треба вручну, щоб бур'яни не затіняли рослин. І вороги у спаржі є — жук оленка волохата та спаржевий жук. На щастя, боротися з ними немає ніякого резону, бо за 2-3 дні, поки паросток досягає потрібної кондиції, ніякі жуки його не з'їдять. Хіба що надкусити можуть. Такі пагони разом із перерослими пускаємо другим сортом, і кілограм уже продаємо не за 350, а за 250 гривень. Хоча смакові й лікувальні якості в них збережені повністю.

А чому спаржа дорога? Тому що людство не придумало ще комбайна, який зрізав би пагони рослини під землею. Це робиться спеціальним ножем і лише вручну. А ручна робота завжди цінується вище.

До речі, підживлення, полив і лікування рослин, зазначає фермер, відбуваються вже після збору врожаю. І в цьому унікальність цієї рослини.

Ще один факт, яким вразив мене Олександр Журавель, — аспарагус має дуже потужну кореневу систему: вага кореневищ на 1 квадратний метр сягає однієї тонни!

Аспарагус — у ресторани, а техніку з Нідерландів — на хутір

■ **Хто ваші замовники? — цікавлюся.**

— Ресторани, торгові мережі в Кременчуці, Полтаві та Києві, а переважно населення України. Той, хто вміє рахувати кошти, робить інтернет-замовлення через сайт «Аспарагус Журавля» або через нашу сторінку у фейсбуці. Знаю, що в столичних супермаркетах кілограм спаржі коштує 780

гривень. Її продають невеликими пучечками, по 250 грамів, мабуть, щоб не лякати покупців ціною.

■ **Скільки цієї популярної серед гурманів зелені ви збираєте за день зі своїх кількох гектарів?**

— Залежить від погоди. Якщо день сонячний, то 200-300 кілограмів, а як холодний і похмурий, то всього 50, бо пагони гірше ростуть. З куща дорослої рослини 3-4-го року вирощування можна знімати пару десятків пагонів довжиною близько 20 сантиметрів. А з гектара за цей час на піку плодоношення, який настає на п'ятий рік, можна зібрати понад 5 тонн.

■ **І все це треба дуже швидко відправити замовникам, щоб було свіженьким?**

— Зайва година перебування зібраного врожаю у ящику на полі рівнозначна одному дню перебування в супермаркеті. А згідно з державним стандартом (ДСТУ), термін зберігання аспарагуса від дня зрізання до дня споживання — 21 доба. Тому я спеціально купив приміщення край хутора Кукоби, біля поля, на якому посадив спаржу. І тільки-но робітники наповнюють свої кошики, вони одразу ж несуть їх до цього приміщення, де обладнано цех. В ньому стоїть великий промисловий холодильник, куди на цілу добу закладають зрізані пагони, щоб вони вичахли, і моя гордість — установка, за допомогою якої працівники мийуть пагони й обрізають грубі кінці (раніше це робили вручну). Я придбав її в Нідерландах. Таких в Україні хіба що кілька штук.

■ **Скільки триває сезон збирання?**

— П'ятдесят днів. Зазвичай до середини червня. Але цього року весна рання, і вже 10 квітня у нас почалися жнива, хоча переважно починаються 24-25 квітня.

Основні культури, які вирощує Олександр Журавель, стандартні: пшениця, соняшник, кукурудза, ріпак, соя. А кілька років тому він загорівся посіяти щось небанальне. Остаточне рішення ухвалив, побувавши на семінарі для фермерів, присвяченому саме аспарагусу, у Вінниці. До того, зізнається, зроду такого не куштував, а на семінарі випала нагода.

— Страви зі спаржі мені сподобались, і вже 20 травня 2020 року, через пару місяців після семінару, я засіяв поле насінням нової культури, — пригадує. — Багато площі під нею побоявся відводити, бо якби бізнес не пішов, то втрати були б болючими. Для початку треба «відкатати» модель: технології вирощування та продажів тощо. На городі цього не відпрацюєш...

Першого врожаю довелося чекати три роки. Саме через такий час починає давати врожай цей багаторічний невибагливий овоч. А саджанці, завезені з Нідерландів, дали невеликий урожай того ж року.

Найкраща закуска під коньяк

— Рослина боїться лише ґрунтових вод, тому на болотах її не сіють, — пояснює фермер. — Водночас любить воду, відтак потребує поливу. Після збору врожаю площу треба підживити. Хімії ми не застосовуємо,

Аспарагус із Полтавщини.

Фермер у третьому поколінні Олександр Журавель.

Спаржа до м'яса — чудовий гарнір.

лише природні добрива, тому аспарагус Журавля (під цією торговою маркою я продаю спаржу) безпечно давати навіть дітям. Це дієтичний гіпоа-

ОВОЧЕВІ КУЛЬТУРИ

і голлівудських красунь

ДО ПРОПОЛКИ

Сезон збирання спаржі триває 50 днів.

ПІСЛЯ РУЧНОЇ ПРОПОЛКИ

З гектара на піку плодоношення (а це — на 5-й рік) можна зібрати до 5 тонн спаржі.

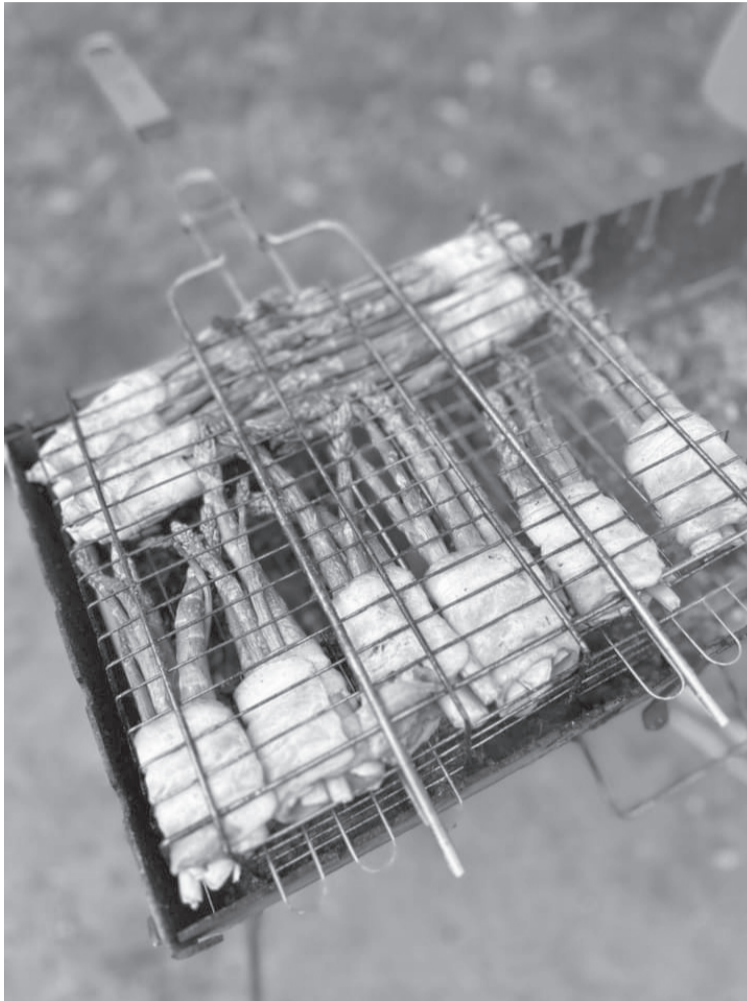
АСПАРАГУС
ЖУРАВЛЯ

ЦІНИ ЗНИЖЕНО!

Спаржу другого сорту можна купити по 250 грн за кілограм.

лергенний продукт, не привізний, не тепличний.

До слова, сам Олександр, не за чутками знаючи, чим підживлюють тепличні овочі, аби вони мали гарний виг-

Аспарагус на грилі — це надзвичайно смачно.

гляд, не ризикує їсти серед зими огірки та помідори. Їсть консервовані, але свої, без нітратів. Каже, краще з'їсти пучок спаржі, аніж кілька кілограмів ранніх тепличних овочів.

У родині Журавлів спаржу навіть консервують за рецептом огірків: зі спеціями, з часничком і невеликою кількістю оцту. Під чарочку коньяку — те, що треба. Хрумка, ніжна, ароматна. Як корнішони. Усі, хто хоч раз куштував аспарагус у такому вигляді, налякають господареві, що хотіли б іще випити під таку закуску.

І в Олександра зародилася ідея — запустити процес консервування спаржі. У цю нішу взагалі ще ніхто не ступав. Ідея має велику перспективу.

Перші спроби Журавля продати аспарагус зазнали фіаско. Це було в ковідні часи, коли в Україні існували обмеження на торгівлю. Але Олександр вирушив з урожаєм у Кременчук, на ринок. Але що повіз, те й привіз назад.

— Нечисленні покупці запитували мене лише одне: чому мій товар такий дорогий, — усміхається фермер. — Бо немає в наших людей культури споживання спаржі.

Та Олександр швидко виправив помилку і знайшов своїх споживачів. Навіть у селі люди почали вживати аспарагус. За його спостереженнями, лише одиницям він не подобається.

— А люди, зайняті у процесі вирощування й реалізації спаржі, дуже пишуться тим, що вони причетні до такої справи, — зазначає.

Фірма Журавля дає роботу й заробіток місцевим пенсіо-

нерам, школярам, внутрішнім переселенцям.

Афродизіак, а не картопля

Мова зайшла про способи приготування аспарагуса, і я прошу Олександра поділитися його улюбленим рецептом й особливостями приготування овоча.

— Рецептів мільйони! — каже. — Заходите в інтернет і вибираєте, який хочете. Але я віддаю перевагу дуже простому. Відварюю стебла 1-2 хвилини у ледь підсоленій воді, опускаю одразу в холодну й викладаю на сковорідку з розтопленим вершковим маслом. Трохи обсмажую й заливаю розколюченими яйцями. Смачно, поживно і калорійно.

Головне, наголошує мій співрозмовник, спаржу не переварити, бо тоді вона розлізеться, й не пересмажити, бо це не картопля.

Дехто навіть вживає стебла сирими. Хтось варить з них суп, хтось тушкує, додає в салати чи відкриті пироги, подає як гарнір до м'яса. Хтось готує на грилі. Хтось маринує. Але в будь-якому вигляді це смачно.

А ще корисно. Аспарагус сприяє підтримці в нормі артеріального тиску, служить профілактикою інфарктів та інсультів, знижує рівень глюкози в крові, нормалізує роботу нирок, печінки, кишківника, шлунка, захищає від розвитку ракових клітин, позитивно впливає на зір, нервову систему, діяльність мозку... До того ж містить афродизіаки!

■ Яка, по-вашому, смачніша: зелена, біла чи фіолетова?

— Я вирощую шість сортів і можу сказати одне: переважно вони нічим особливим не відрізняються. Смак пагонів спаржі нагадує комбінацію броколі, зеленого горошку і молоді ніжної трави. Біла має більш насичений горіховий смак. Це та ж сама зелена, що росте на відкритому сонці, лише присипана зверху землею. Без доступу сонячного світла у клітинах пагінців не відбувається фотосинтез і не виробляється хлорофіл, тому вони лишаються білими. А фіолетовий колір досягається завдяки тому, що головка рослини трохи висунута над землею.

Смачніша просто молода. У Європі допускається довжина стебел до 28 сантиметрів, а ми зрізаємо, коли вони досягають довжини до 20 сантиметрів.

■ Яку мінімальну вагу можна у вас замовити?

— Підготовлену спаржу ми фасуємо в паперові кульки вагою по пів кілограма. Але найвидніше замовляти «Новою поштою» чотири такі кульки — тоді доставка виходить найдешевшою.

■ Можна очікувати, що спаржа впаде у ціні?

— На піку збирання, коли ринок наповнюється, ціна завжди падає. Підняття ціни цього сезону точно не буде... ■

Цікавинки про спаржу

* Спаржа — багаторічна трав'яниста рослина висотою до 1,5 м. Вважається, що вперше спаржу почали вирощувати в Греції. У перекладі з грецької вона називалася «стебло».

* За давньоримськими переказами, імператор Август Цезар настільки її любив, що організував елітні військові підрозділи для доставки витонченого овоча в Рим.

* Близька родичка часнику та цибулі. У Європі, зокрема в Німеччині, вважається королевою столу, вишуканим делікатесом, їжею аристократів.

* Зелена спаржа славиться вмістом великої кількості антиоксидантів, які перешкоджають ранньому старінню. Тому вона є улюбленою їжею голлівудських красунь.

* Є натуральним сечогінним засобом, що допомагає при лікуванні бактеріальних інфекцій і запалень сечовивідних шляхів. Завдяки цим властивостям також може використовуватися при затримці води в організмі.

* На одному місці може рости близько 20 років.

* Невибаглива і холодостійка, досить легко переносить сильні (аж до -30°C) морози, хоча може постраждати від невеликих (близько -5°C) весняних заморозків. Після довгої зими рослина пробуджується, коли температура ґрунту сягає +10°C.

Рецепт спаржі на грилі від Олександра Журавля

Складові: спаржа — 500 г, соняшникова олія — 50 мл, сіль, перець — за смаком.

Спосіб приготування: спаржу промити, висушити та очистити від корінців. Очищену спаржу полити злегка олією. Порціями викладати на гриль. Відстань між паличками спаржі та вугіллям має бути не менше 10 см. Обсмажувати близько 10 хвилин. Зняти, поперчити та посолити за смаком.

Ганна ЯРОШЕНКО
Полтавська область

Компактний відпочинковий комплекс, що має назву Relax House, розкинувся на території соснового лісу в селі Марківка Терешківської територіальної громади. Від Полтави до нього рукою подати — відстань від центру міста становить усього 15 кілометрів. Це ветеранський бізнес уродженця згаданого села — 41-річного учасника бойових дій Олександра Пехова. Розвивати його ветерану війни допомагають батьки, а також молодший брат Андрій.

Майже три роки життя віддав захисту Батьківщини

Мати Олександра й Андрія — пані Олена — пригадує, що у кризові 90-ті роки минулого століття вони з чоловіком Сергієм започаткували банний бізнес. І тепер уже мають багато постійних клієнтів. «А невеликий відпочинковий комплекс у лісі — то вже задумка Саші. Йому подобається втілювати її в життя. І я рада, що в нього все виходить. Шкода тільки, що він захворів, — далася ознака війна», — зітхає жінка.

Олександр, у минулому спецпризначенець, добровільно зголосився захищати Батьківщину на самому початку російсько-української війни й у підсумку півтора року провів на фронті в зоні АТО. Спершу був заступником командира батальйону поліції «Полтава», потім влився до лав 25-ї окремої повітрянодесантної бригади ЗСУ. У її складі тримав оборону на Авдіївському напрямку. Про ті часи нагадують рубці на перенісці, голові та й узагалі по всьому тілу.

«Хоч загалом мав незначні ушкодження, обійшлося без серйозних поранень, — стверджує Олександр. — Набагато дошкульнішими були підступні наслідки вибухів — контузії. У мене й досі приглухуватість, шум у вухах. Довгий час допікали головні болі. А закінчилося все й зовсім печально».

Після повномасштабного вторгнення російських загарбників Олександр Пехов знову був у строю. Разом із побратимами зі своєї 25-ї бригади 26 лютого 2022 року воїн повернувся на Авдіївський напрямок.

Порівняно: під час другої фази війни інтенсивність бойових дій тут була значно вищою. «Коли ми там стояли, росіяни добряче тиснули, бувало, навіть проривали нашу оборону, та, попри все, ми втримали свої позиції».

«Мушу сказати, разом із тими, хто мав бойовий досвід іще з 2014 року, було дуже комфортно слухати, — зауважує Олександр. — Спочатку я був водієм БТРа. А коли пересів за кермо «КамАЗа», моїм завданням було вивозити групи військовослужбовців із бойових позицій або ж завозити підкріплення, а ще — підкидати бойові припаси. Часом, доправивши хлопцям боеприпаси, потрапляв під такий обстріл, що ледве вибирався звідти. Пригадую, в селі Верхньоторецьке, що на Донеччині, довелося добу очікувати в холодному погребі, доки стихне пальба. Виїхати звідти було неможливо — ворог просто стирив цей населений пункт із лиця землі. Там було суцільне жахиття: навіть голови з окопу не можна було висунути — щоб лишитися живим, тобі мало дуже пощастити. Оскільки мій автомобіль був броньований, я на ньому багато різних функцій виконував. Найжахливіша робота — витягувати поранених бійців, вивозити тіла загиблих. Це неминуче супровод-

ПЛАНІВ ГРОМАДДЯ

Релакс для побратимів

Ветеран російсько-української війни Олександр Пехов мріє створити на базі власного відпочинкового комплексу реабілітаційний центр для військових

Олександру (праворуч) допомагає його молодший брат Андрій.

жується стресом. А психологічні травми, які є наслідком стресу, псують потім якість життя».

Найдужче запам'яталася нашому земляку Харківська наступальна операція ЗСУ восени 2022-го, що стала однією з найяскравіших сторінок сучасної воєнної історії. Як наші сили оборони завдали нищівного удару по позиціях окупантів, як москалі втікали, кидаючи зброю та техніку, — все це відбувалося на очах нашого героя.

«У Харківському контрнатупі брали участь три чи чотири військові підрозділи. Але наша бригада першою пробивала оборону противника, — запевняє мій співрозмовник. — Тобто якщо в районі Авдіївки ми стояли в обороні, то тут виконували свою основну роботу як штурмовики — і всередині при цьому було зовсім інше відчуття. Нам тоді дісталось багато трофейної техніки. Техніка в росіян, до речі, непогана — не мотлох, як дехто говорить. Було таке, що заляжу на ворожий танк, заглядаю до люк і бачу страшну картину: всередині розірваний на шмаття непроханий гість, нога якого валяється неподалік... Ми з побратимами дійшли тоді аж до міста Лиман Донецької області. Потім, мабуть, із місяць вилулювали на визволеній території російських вояків, які намагалися «шифруватися» під місцевих жителів».

Під час повномасштабної війни Олександр Пехов знову провів у зоні бойових дій майже 1,5 року. Підставою для звільнення з військової служби стала необхідність постійного догляду за онкохворобою донькою Міланною, якій нині виповнилося 13 років. Чоловік зізнається, що війна, постійне лавірування між життям та смертю його дуже змінили. І не приховує, що, повернувшись із фронту, якийсь час відходив після пережитого досвіду, іноді «зцілюючи душу» міцними напоями.

«Що й казати, адаптуватися до мирного життя після фронту, перебудуватися психологічно було не так легко, — насуплює брови Олександр. — Поширеною

Олександр Пехов показує споруджену з липи купіль.
Фото автора.

є думка, що алкоголь полегшує стан, допомагає впоратися зі стресом. Та я можу з певністю сказати, що все якраз навпаки — він тільки поглиблює проблеми. А вже наступного дня після вживання спиртного починаються «депресняк», дратівливість, панічні атаки. Згодом кинув не лише вживати спиртне, а й курити. Саме життя змусило мене це зробити».

У райському куточку можна усамітнитися посеред природи

«Як уже говорив, довгий час на фронті, а потім і вдома мені допікали часті головні болі. Зазвичай у такому разі вдавався до безпечних заспокійливих пігулок. Та одного разу мов підкошений упав на землю й зомлів. Добре, що це трапилося вдома й рідні одразу викликали «швидку допомогу». Так з'ясувалося, що маю небезпечну хворобу — туберкульозний менінгоенцефаліт. Коли мене перевели з відділення інтенсивної терапії до звичайної лікарняної палати, медики відверто сказали: вони думали, що я «провалюся в яму», з якої вже не виберуся. Але після складних випробувань дійшов висновку: велике значення має те, як сам себе запрограмуєш. Я навіть до кінця не вірив у те, що маю отаку жахливу недугу. Можливо, тому й почав одужувати», — припускає ветеран війни.

Так, ставши свідком страхів

війни і вцілівши на фронті, Олександр Пехов почав боротися за життя. На нього ще чекають не лише завершення лікування, а й тривала реабілітація. Та вже зараз можна сказати, що він практично подолав хворобу.

«Відверто кажучи, ніколи не думав, що зі мною може отаке статися, — ділиться мій співрозмовник. — Я біг по життю, не спинаючись ні на мить. Демобілізувавшись з армії навесні 2016 року, вирішив серйозно зайнятися відпочинковим бізнесом. Спершу мені спало на думку звести оцей стильний будинок-зруб. У ньому є все необхідне для комфортного відпочинку: лазня, сауна, роздягальня, басейн; на другому рівні — відокремлена зона для проживання. Потім спорудили класну альтанку з мангальною зоною з габіону. А тоді поряд з'явилася простора альтанка для проведення корпоративів, інших вечірок. Вона теж дуже затребувана в усі пори року. Чи не все тут ми з батьком та братом Андрієм зробили своїми руками, водночас вкладаючи душу. Аби й далі розвивати цей напрям, узяв в оренду 1,6 гектара лісу. Проте, поки був на війні, обласна адміністрація її скасувала — знайшла формальний привід. Щоправда, потім вона ж і допомогла її відновити. Цього разу я оформив ділянку лісу на громадську організацію «Рух ветеранів

Полтавщини», яку очолюю. І хочу на базі оцього відпочинкового комплексу створити реабілітаційний центр для військових, які матимуть змогу перебувати тут разом зі своїми сім'ями. Загалом він буде розрахований на одночасне проживання 2-3 родин учасників бойових дій. Водночас тут відпочиватимуть і всі охочі — без бізнес-складової ніяк не обійтись, адже все це потрібно утримувати».

Олександр постійно придумує щось нове. Будучи менеджером за освітою, він має ще одну власну справу — охоронний бізнес: заробляючи завдяки йому гроші, вкладає їх сюди. Зокрема, планує звести в лісі ще три автономні екобудиночки, де зможуть зупинитися відпочивальники. Причому один із них уже практично завершений.

«Усі свої ідеї втілюю в реальність, — хвалиться учасник бойових дій. — От бачите, спорудили з деревини липи дві купелі. У них можна лежати, як у теплій ванні, посеред лісу й «кайфувати». Вважаю, тут дуже крутий відпочинок для військових. До речі, за кілометр чи два звідси є класне озеро. Ми проклали до нього маршрут — можна на квадроциклі туди добратися (я надаю таку послугу) або ж прогулятися пішки і, скупавшись, повернутися назад. Окрім усього, хочу надавати послугу з лікувального масажу, бо й сам його люблю. Також невдовзі облаштуємо футбольне поле, волейбольний майданчик, канатні дороги — це не надто затратні проекти. До того ж тут можна буде зайнятися стрільбою з лука. У планах — обладнати й тренажерний зал (я вже потихеньку закуповую тренажери), і сучасний дитячий майданчик. Сюди часто навідується місцеві дітлахи (я їх не проганяю), дехто займається на тренажерах, які вже є в наявності. Ясна річ, було б краще, якби я постійно був присутній на цій локації, адже все тут зав'язано на мені».

У цьому мальовничому куточку в Марківці збираються побратими-ветерани з усієї України. Тут організують дозвілля, проводять концерти для родин загиблих воїнів, влаштовують відпочинок для юних учасників військово-патріотичних клубів тощо.

Relax House уже багато хто знає. І багатьом імпонує те, що тут тихо, по-домашньому затишно. Як на мене, перевага нашого відпочинкового комплексу порівняно, скажімо, з базою відпочинку в селі Верхолі, іншими релакс-парками, які збирають немало людей, у тому, що в нас можна усамітнитися посеред природи, відпочити тілом і душею, — вважає Олександр Пехов. — Я проживав у місті, але, найімовірніше, переберусь сюди жити. Бо вважаю, що кращого місця за малу Батьківщину немає. Ну хіба можна місто зрівняти з оцим раєм?».

Варто додати, що, окрім усього, ветеран війни керує громадським формуванням «Легіон IV», започаткованим Юліаном Матвійчуком та Андрієм Тимощуком, які покладали свої життя на вівтар свободи й незалежності України. Члени цього формування, поміж іншого, допомагають нашим бійцям на передовій. «Практично щотижня їздимо в зону бойових дій, а буває — і двічі на тиждень, — констатує Олександр. — Приганяємо сюди пошкоджену внаслідок бойових дій або зламану техніку, збираємо кошти, якщо потрібно придбати якісь запчастини. А відремонтувавши «залізних коней», доправляємо їх хлопцям на фронт».

ДОБРА СПРАВА

Підкріплення з Франції

До волонтерської діяльності приєднався іноземець, який як ніхто прагнув відчути себе українцем

Олеся МАЗУРКОВА

Це була чергова суботня толока від «Сміливі відновлювати» — з командою мали розчистити ділянку від залишків будинку, розбомбленого рашистською ракетою. Робота вже звична, тож після швидкої розминки ми взялися до праці. Уламки в тачку, уламки з тачки — все було як завжди, аж доки у двір не зайшли хлопці з іншого об'єкту разом із незнайомим чоловіком. Спочатку він просто спостерігав, як ми працюємо, спілкувався з хлопцями, які його сюди привезли, а також про щось розпитував власників території. Ми з дівчатами вже почали будувати теорію, ким він міг би бути: може фотограф-документаліст, а може й спонсор нашої волонтерської організації? Та виявилося, що все набагато простіше: один із хлопців пояснив, що чоловік приїхав сюди з Франції та вирішив долучитися до волонтерської діяльності. Щоправда, потрібен хтось, хто володіє англійською мовою, бо української іноземець не знав. Тож я одразу відгукнулася, бо моя мама викладачка англійської — тут хоч не хоч, а мову вивчиш. Я підійшла до чоловіка, і, привітавшись, ми потисли руки. Одразу стало зрозуміло, що він людина європейського світогляду — чомусь для українців досі нетипово, щоб чоловік тиснув руку жінці при зустрічі. На цій прогресивній ноті познайомилися: Мануель приїхав до Києва на два тижні та вирішив отримати досвід з відбудови того, що знищила росія. Цим ми і зайнялися.

Паралельно дівчата навчали його нашої мови: замість російського «спасіба», чоловік тепер казав «дякую», а також опанував «добрий день» та «будь ласка». Було видно, що він щиро цікавився нами як українцями, тож коли настав час обідати й перед нами поставили борщ та вареники, команда радо розповіла Мануелю, що це за страви та чому вони так важливі для нашої нації.

Після обіду я вирішила провести для іноземця екскурсію п'ятиповерхівкою не-

далеко від нашого об'єкту: в цей будинок ще у 2022 році влучила ракета рашистів. З дозволу будівельників, які якраз ніжилися на сонці, ми піднялися на третій поверх до квартири, яка постраждала від російського «асвабдження». Атмосферу всередині приміщення дуже складно передати словами: таке відчуття, ніби забрали якусь частинку тебе, про існування якої раніше навіть не доводилося задумуватись, та без неї раптово виникає відчуття спустошення й туги... можливо річ була в кухні, такій затишній та коліс обжитій, але водночас засипаній пилом та друзками віконних шибок, що вибило ударною хвилею. Або ж у спальні, в якій все було догори дригом: шафки комода та їхній вміст хаотично розкидані кімнатою, на балконі не лишилося живого місця — від вибуху постраждали не лише вікна. Гадаю, що Мануель відчув те саме, що і я, бо жоден з нас не зронив жодного слова, поки ми були всередині.

Уже на сходовому майданчику я запитала, чи ходить він до укриття під час повітряної тривоги, на що чоловік відповів заперечно — не бажав відчувати перевагу рашистів над собою. Друзі взагалі намагалися відмовити його від поїздки до Києва, та, як висловився Мануель, «бажання відчути себе українцем переважило».

Загалом вчинок хоробрий, та нехтувати безпекою все ж не варто. Я не читала моралей людині, натомість вирішила показати, чому важливо перебувати в укритті під час тривоги. Ми спустилися на другий поверх, де цілою в квартирі лишилися тільки ванна й дві стінки навколо неї. Видовище досить тривожне, до того ж актуальне для сьогодення: напевно, кожен українець хоча б раз ховався у ванній під час ракетних обстрілів. Гадаю, що після побаченого чоловік переглянув свою позицію з приводу укриттів, тому, зробивши кілька фото, ми вийшли з будинку та повернулися на об'єкт, де знову кипіла робота.

Решту дня я провела в ролі перекладача, аби Мануель мав змогу комунікувати з господарями: вони розповіли нам про

Будинок, що постраждав від рашистського терору.

їхнього собаку, який за 30 хвилин до прильотів відчував небезпеку та стрімголов біг до підвалу. Таким чином він неодноразово рятував життя людей, які спостерігали за поведінкою тварини. Ця історія вразила всіх, бо ми й подумати не могли, що, здавалося б, звичайний пес виявиться героєм. Також власники території поділилися долею будиночку, в якому ми лишили свої речі на час роботи: виявилося, що його було збудовано нещодавно, до цього на тому місці стояла інша хата, яку рашисти знищили вщент. Це справило глибоке враження на Мануеля, він поцікавився, чи допомагає якось держава з відновленням. Коли я переклала його запитання, господарі лише сумно похитали головами. З коштів, виділених державою на відбудову 100 пошкоджених осель у Гостомельській громаді, недобросовісні підрядники привласнили понад 21 млн гривень за 2022-2023 рр., повідомляла Держаудитслужба. Як наслідок, людям доводиться звертатися по допомогу до волонтерських організацій. І все ж вони

Ми з Мануелем на об'єкті.

Ванна, що вистояла.

не занепадають духом — вірять, що настануть кращі часи, тому й відбудовують те, що було розбите, й ремонтують те, що було зламане.

Ця зустріч з Мануелем показала, що іноземці дійсно зацікавлені Україною та можуть виявитися навіть більш свідомими за деяких наших громадян, які готові на все, заради власного збагачення. Француз подякував усім нам за цей досвід та пообіцяв поділитися ним зі своїми друзями журналістами у Франції. Тож можливо десь в Парижі зараз друкується шпальта про українське місто Київської області, де відбувся обмін культурами й цінностями між двома країнами Європи. ■

Тетяна РУДЕНКО

ВИСТАВКА

Зла Мавка — сила

Ненасильницький спротив українців на окупованих територіях показують у мистецькому проєкті

ори), введення в оману російських солдатів, саботаж, соціальний бойкот та багато іншого, констатують організатори проєкту. Окремо підсвічують роль жінок і їхню активність у формуванні сильної нової української ідентичності та вигадливих, інколи несподіваних методів опору.

Так уже склалося історично, що український спротив завжди вигадливий і яскравий, мистецький, символічний, сатиричний, зухвалий. Тож на виставці «Небачена сила» можна дивитись відео Ukrainer із проєкту «Деокупація» та картонні карикатурні фігури російських визволителів Сергія Захарова, що стояли на вулицях Донецька 2014 року. Представляють вірусні меми Максима Паленка, а також відео історії про поранені об'єкти культури в Тростянці та Охтирці, зафільмовані Музейним кризовим центром у рамках проєкту «Поранена культура».

Особливим є лабіринт «Де-

лау вид» із плакатами кримського художника Антіка Данова, що передає шизофренічність реальності окупації, яка може варіюватися залежно від того, з ким розмовляєш і в якому місці.

У мистецькій експозиції (співкураторка — Тетяна Філевська) представляють роботи мисткинь Марії Куліковської, Алевтини Кахідзе, Лії Достлевої, Юлії По, Еміне Зіяядінової, Юлії Данилевської.

На підтримку виставки «Небачена сила» «Радіо «Культура» створило проєкт «Зла Мавка. Щоденники ненасильницького опору». Основою 14 радіоісторій стали оригінальні щоденникові записи жінок різного віку та професій, які живуть в умовах окупації. Авторки цього проєкту — Галина Стефанова, Наталія Ярошенко та Анастасія Рула.

Відкриття виставки відбудеться 18 травня — символічно в День пам'яті жертв геноциду кримськотатарського народу

Рух «Зла Мавка» протидіє окупантам. Фото з сайту zlamavka.com.

В Українському домі у Києві з 18 травня по 2 червня проходить виставка про ненасильницький спротив українців на окупованих територіях «Небачена сила». Вона демонструватиме, що такий опір є особливою і могутньою силою українців у російсько-українській війні, яка триває вже 10 років. Організатором виставки є громадська організація «Українська асоціація культурологів-Львів», кураторка — Ольга Муха.

З новин ми знаємо про громадський рух «Жовта стрічка», що виник у квітні 2022 року в Херсоні, та жіночий рух «Зла Мавка», зорганізований у 2023-му в Мелітополі, що веде партизанську інформаційну війну. Чули про «Бойові кримські чайки» та «Атеш», які надають тактичну інформацію українським Збройним силам. Усе це — історії не пасивності, невизначеності та байдужості, а, радше, незламності населення, яке опинилось у ситуації прямої загрози від російського окупанта.

Успротиву — організованого чи індивідуального — багато методів та інструментів: публічна демонстрація української ідентичності та культури, викриття та присоромлення російських посадовців та персоналу, відмова від співпраці в незаконних політичних процесах (як псевдовиб-

в рамках 80 роковин депортації. Співорганізаторами стали представництво президента України в Автономній Республіці Крим, «Кримська платформа» та фонд «Партнерство за сильну Украї-

ну» — спільної донорської програми уряду України та семи держав-партнерів, що реалізує проєкти в деокупованих і прифронтових громадах, а також на національному рівні. ■

■ ВИСОКА НОТА

Ірпінь—
Копенгаген—Київ

Композитор Мортен Єссен представив присвячену українцям сюїту в 20 містах Данії

Natalia Gordeyeva & Morten Jessen

Наталія Гордєєва та Мортен Єссен.
Фото з сайту ourrecordings.com.

■ Юрко НИВА

Ця історія майже містична. Неймовірний збіг обставин сприяв створенню цього проєкту, присвяченого сміливості та стійкості українців.

Мортен Єссен — молодий данський композитор, мультиінструменталіст, засновник Нордичного церковного ансамблю, який мешкає у Копенгагені. Мортен створює фортепіанну музику для кіно, має в доробку кілька відомих творів, успішно концертує з власним камерним оркестром. Віднайшов свій неповторний, щирий композиторський стиль, який підкріплює мінімалізмом та прозорістю звучання. Критики відзначають яскраву мелодику автора, яка має корені в традиціях духовної музики. «Проникає у саме серце», так відгукуються слухачі про творчість композитора.

Від початку повномасштабного вторгнення росії в Україну Мортен був настільки вражений сміливістю наших захисників та силою спротиву всього народу, що звернувся у своїй творчості до теми сучасної російсько-української війни та запропонував свій погляд на подвиг киян та й українців загалом у 2022 році. Саме стійкість непохитної нашої столиці надихнула Мортена на написання 4-частинної сюїти під назвою Kyiv. Композитор завершив її взимку 2023 року, зробив студійний запис фортепіано соло та розпочав підготовку до туру містами Данії.

Водночас у Копенгагені перезапустила своє життя відома українська скрипалька та культурна діячка Наталія Гордєєва, яка під час битви за Київ евакуювалася з передмістя Ір-

пеня. За збігом обставин Наталія обрала пунктом призначення саме Данію.

У рекомендаціях YouTube Наталія побачила назву Kyiv — і почута музика зачарувала її з перших нот. У ній відчувалося солодке київське повітря, ранкове світло, простір Дніпрових круч, посмішки перехожих, го-мін київських церков... Складно було повірити, що цей твір створений данцем, який жодного разу не був у Києві.

Після спонтанного віртуального знайомства музиканти вирішили об'єднати свої зусилля. Твір було перероблено для скрипки та фортепіано, адже саме Наталія стала ланкою, яка поєднала Данію та Україну.

Твір уже прозвучав у 20 містах Данії. Ці виконання висвітлювали центральні теле- і радіоканали Данії (DR1, TV2, P2). Музичний лейбл OUR Recordings, асоційований із Naxos, запросив музикантів зробити студійний запис. 12 квітня 2024 року вийшов реліз першої частини «Надія» як синглу. На 19 квітня заплановано світову прем'єру циклу в 4 частинах на Naxos-Nordic. Перша частина прозвучала на сцені фестивалю в Кельні та на сцені Львівської філармонії у програмі фестивалю «Віртуози».

У серпні нинішнього року ноти «Києва» будуть видані Данським музичним видавництвом Edition Svitzer. Утім, на думку композитора, проєкт не є повноцінним, доки «Київ» не буде виконано в Україні. Найбільша мрія Мортена — відвідати Україну та виконати свій твір у Києві та Львові. І вже 28 травня «Київ» звучатиме на сцені Національної філармонії України за підтрим-

ки культурного центру «Дом Майстер Клас», а 30 травня — на сцені Львівської національної філармонії.

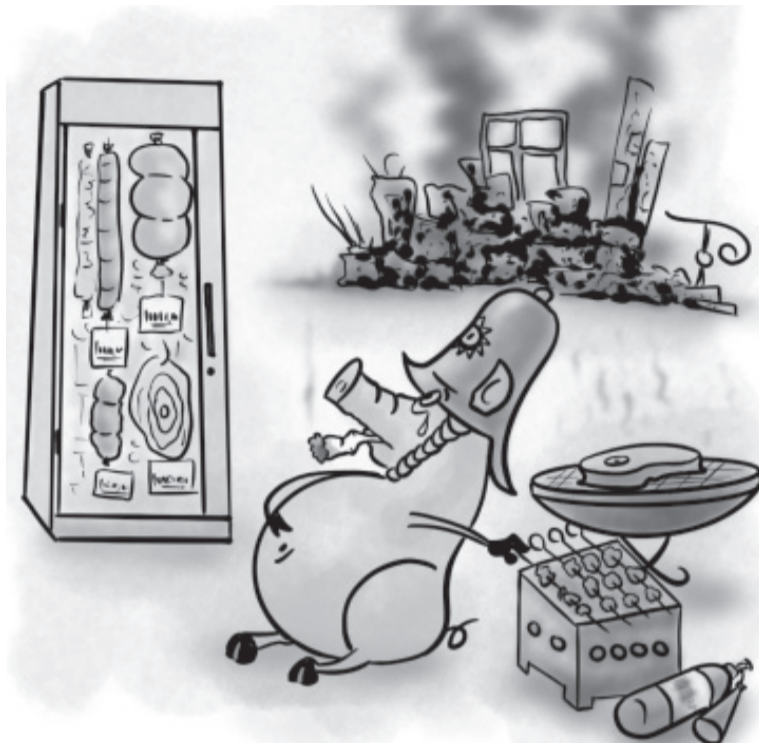
Велику роль у цьому проєкті відіграє благодійність. У день світового релізу музиканти розпочнуть кампанію зі збору коштів для української громадської організації Veteran Hub. Кампанію патронує данський фонд Kolo Nordic, який забезпечує гуманітарну допомогу для прифронтових міст. Збір завершиться 24 травня благодійним концертом у Veteran Hub у Києві, куди запросять ветеранів війни та їхніх близьких. Під час зустрічі з ветеранами Мортен та Наталія передадуть слова підтримки та вітання від ветеранів Данії, а також зібрані кошти на програми реабілітації спільноти Veteran Hub.

У програмі концертів також прозвучить сюїта Die Forste Testamente/«Твій перший заповіт» для скрипки і фортепіано на чотири частини, в якій Єссен розмірковує над цінністю людського життя. Виконуватиметься і твір «7.12. Перша повітряна тривога» українського композитора Тараса Зданюка. Ця музична композиція у концертній залі кожного повертає до реальності — української буденності, що звучить сиренами і сповнена патріотизму та відданості.

Українсько-данський проєкт побудований довкола творів сучасного данського композитора, що звучали за кордоном. Виконання в Україні відбувається завдяки підтримці партнерів проєкту: «Дом Майстер Клас»; Koda Kultur; Autor Dansk Musicer Forbund; Dansk Korforbund Louis-Hansen Fonden; Dansk Artist Forbund; Solistforeningen af 1921. ■

■ ПОЛІТПАРНАС

No fire

Малюнок Андрія ПЕТРЕНКА.

■ Дмитро ГРУЗІНСЬКИЙ

У Свиной горіла хата,
Грошей було малувато,
Щоб пожежу загасити,
Треба в когось попросити.
А грошей не вистачало,
Бо всі Свині дома крали,
Кожен головний кабан
Думав, що назавжди пан.
Ненаситно
У два горла їв,
Ще й підтягував кумів
До корита головного,
Найогидніших з кнурів.
Хоч Свиной застерігали,
З неба ж видно все Орланам,
Що вогонь уже летить
Від Ведмеда, все димить
Під парканом у Свині,
Та вона волила: «НІ»,
Бо нема передумов,
Навіть назбирати дров
Треба до травневих днів,
Щоб підсмажить жолудів,
І тримати осторонь
Все, чим гаситься вогонь.
Та сараї запалали,
Як птахи й попереджали.
Сміливіші вже юрбою
Заливають все водою,
Хоч горять, воняє салом,
Свині сильні, їх немало.
Хто не вірив у пожежу, —
Вогнеборницьку одягу
Стали гордо одягати
І в сусідів вимагати
Все, що треба їм надати,
Бо згорять і їхні хати,
Як не стримають стихію
У своєму дворі Свині.
Хто відро, хто води пляшку,
Вогнегасники, баклажки...
Хто чим може на Селі
Нашій головній Свині
Стали всім допомагати,
Та в порядку щоб тримати
Весь пожежний інвентар,
Дав Орлан Білоголовий
Свій напутній коментар:
«Прибирайте із хлівів

Ненажерливих чортів,
Що жирують серед вас,
Хоч вогонь іще не згас,
Наживаються на всьому
Свинорили невгамовні,
Ще й шукають сусідськи
Із Ведмедем, що по-свинськи
Підпалив усе в окрузі,
Розмовляють наче друзі,
І еднаються як браття,
Бо на згарищі в труні
Не врятують гроші, ні!
А інакше самотужки...»
А в Свиной — діряві кружки
Прогнили за всі роки
У багнюці, навіки.
В вогнегасниках — лиш пил,
Воду смокчуть п'ять-шість рил,
Як не в себе заливають,
Бо погано Світ цей знають —
Скотобійня всіх рівняє,
В гаманцях не залишає
Ні води, ні жолудів.
Розпитали б у дідів...
Та спокійний старший Свин,
Хоч горить у нього тин,
Він нічого не міняє,
Просто у трагічність грає.
От така от зараз роль:
Незмінна свита і король.
Ще й не кращого ґатунку,
Їх турбують лише шлунки.
Там зібрались лише «свині»,
Більшість Свиной в тому винні.
От тепер-то будуть знати,
Як з балету обирати
У пожежники собі артистів
І других «спеціалістів».
***
Зараз є лише надія,
Вогнеборці що є сильні,
Хоч обпечені вже всі,
Та незламні і прямі,
З іклами, як вепри дикі,
Хай повернуться усі!
От тоді-то, може, вийде
Стати центром у Селі... ■

З поетичної збірки лірико-публіцистичних творів
«Українське будення 22-24»

Костянтин РОДИК

Проблема Орвеллового роману «1984» в тому, що він ніяк не закінчиться. Відтоді, як 1949 року опубліковано цей компедіум суспільних страхів, євроатлантичну цивілізацію досі лякають привиди найгірших сценаріїв. Був період, коли цей жах відступив, — наприкінці 1980-х, як завалилася советська імперія. Усі розслабилися аж настільки, що відмовилися від жорсткої хіміотерапії: мовляв, підо впливом кокаколи, жуйок та «ніжок Буша» пухлина сама розсмокчеться. Як у медицині, так і в юриспруденції це зветься однаково: злочинна легковажність. Тим часом упійманий у літературну пастку монстр вислизнув, повернувся на свою ментальну батьківщину і знову вбився в пір'я.

Сьогодні Орвелл плакав би. Хоч як крути, а його відкриття-уроки лишилися невивченими, хіба деякі засвоєні на «трієчку».

Експерименти він ставив на собі. Щойно 1936-го в Іспанії спалахнула війна, подався туди боротися з фашизмом. Для нього, тоді соціаліста, стало шоком побачене: Советський Союз не гасив пожежу, а роздмухував її. Спочатку прийшло розуміння, що фашизм і комунізм — віруси-близнюки, а згодом переконався, що небезпечнішим із двох лих є саме сталінізм, «всепоглинуща психічна епідемія злости».

Це був перший і головний урок Орвелла людству — геть невивчений. Після нацистсько-советського пакту 1939-го (який, власне, і спровокував Другу світову), Орвелл волав з усіх приступних йому шпальт: проросійський пацифізм є найгіршою, вбивчою формою самозаспокоєння. Те саме Черчилль, тоді ще не прем'єр, не втомлювався наголошувати у парламенті. Не чули обох.

А коли один диктатор обдурив іншого, тобто Гітлер напав на Сталіна, щодо останнього унеможливила будь-яка медійна критика. Якось, працюючи тоді на BBC, Орвелл у новинному ефірі некомпліментарно висловився про кремлівського ватажка, тож йому вніесли догану.

Та невеличка подія сформувала другий Орвеллів урок: «Правда — це добре, і вона тріумфуватиме» — це, скоріше, молитва, ніж аксіома. Утім, знадобилося понад сімдесят років, аби цей афоризм перетворився на наукову теорію, зовсім недавно презентовану філософом від історії Тімоті Снайдером у праці «Шлях до несповоди: Росія, Європа, Америка» (Л.: Човен, 2020) — концепція безперервного конфлікту двох політик: демократичної «неминучості» й авторитарної «вічності». Паралельно до подібних висновків дійшов бойовий генерал і радник з національної безпеки США Герберт Макмастер у книзі «Поля битв. Боротьба за захист вільного світу» (К.: Наш формат, 2023). Він називає згубне самозаспокоєння Заходу перед віссю зла (Росія—Китай—Іран—Південна Корея) «стратегічним нарцисизмом».

Схоже, Орвелл-класик «розпочався» 1943 року, після Тегеранської конференції союзників. Саме тоді Рузвельт явив свій «стратегічний нарцисизм»: відкинув план Черчілля з максимального обмеження просування росіян Європою і пристав на всі пропозиції Сталіна, що й призвело далі до «холодної війни» (цей термін, до речі, саме тоді придумав саме Орвелл). Писати про недалекоглядність американського президента в медіях здавалося журналісту Орвеллу малоєфективною справою, а досвід романіста (на той час він був автором кількох соціальних мелодрам) зваблював можливими перспективами. Він поставив на антиутопію — на, як сам казатиме, «літературу знищення ілюзій... літературу в стилі «це не повинно статися»».

Сподівання справдилися, хоч і геть непросто. Казкову повість «Колгосп тварин», таку собі «передмову» до майбутнього роману «1984», Орвелл завершив писати у лютому 1944-го, але друком твір вийшов лише за півтора року по тому. П'ять видавництв відмовилися її друкувати. Пізніше Чеслав Мілош так пояснить ту

нехить: «Той факт, що на Заході існують письменники, які розуміють функціонування незвичайним чином побудованої машини, частиною якої є і вони самі, прикро вражає їх». Але були й інші причини: дехто з видавців відмовився від рукопису підо впливом британського міністерства інформації, де, як з'ясувалося згодом, на ключовій посаді працював агент Кремля.

«Колгосп тварин» з'явився в маленькому видавництві давнього Орвеллового приятеля, котрий потім згадував: «Ми надрукували стільки примірників, на скільки вистачило паперу, а саме 5 тисяч, і всі вони були продані за місяць чи два. Відтак ми знайшли ще папір і друкували, друкували, друкували... А книжку так і не припиняли розкуповувати... Уперше в житті Орвелл став літературно й фінансово успішним». Щоправда, крайній висновок стосується вже наступного, 1946-го, року, коли в Америці опубліковано і продано понад пів мільйона копій.

Тим часом сам автор переймався поширенням книжки серед підросійських громадян: «Відмовився від авторських гонорарів за переклади у Східній Європі, особисто сплатив за створення російськомовної версії і написав передмову для українського видання 1947 року, що мало розповсюджуватися серед соціалістів з антисталінськими поглядами, які перебували в таборах для переміщених осіб у Німеччині» (Доріан Лінскі. Міністерство правди. Біографія роману Джорджа Орвелла «1984». — Х.: Фабула, 2020).

«Колгосп тварин» (К.: Видавництво Жупанського, 2015) — це перелицьований марксистський катехізис на езопову байку. Байка передбачає гумористичну інтонацію, тож ми й по досі посміхаємося, хоч і нервово, услід Орвелловим конструкціям, як-от: «Найбезглуздіші запитання ставила біла кобилка Моллі. Найперше вона запитала Сніжка: — А після Повстання це буде цукор?». Чи таке: «Ця робота винятково добровільна, але тому, хто відмовиться, удвічі зменшуть пайку». Й оскільки будь-який авторитаризм є популістським феноменом за визначенням, знаходимо відлуння в найнесподіваніших проявах,

ХРЕСТОМАТІЯ

Невивчені

уроки Орвелла

навіть у сучасному депутатському мистецтві: «Він умів блискуче говорити і в суперечці мав звичай підстрибувати з боку в бік і метляти хвостом, що виглядало якось вкрай переконливо».

У романі «1984» веселощів уже немає й близько. За визначенням Томаса Рікса, це «політична модифікація роману жаків» (Черчилль і Орвелл. Битва за свободу. — К.: Лабораторія, 2020). Поза трагічним саспенсом оповіданої історії це ще й, сказати б, політологічний рентген. На самому початку ми бачимо Міністерство Правди, де служить головний персонаж — «величезну пірамідальну споруду з блискучого білого бетону, що стриміла — тераса за терасою — на триста метрів у височінь... На її фасаді елегантними літерами викладені три гасла Партії:

**ВІЙНА — ЦЕ МИР
СВОБОДА — ЦЕ РАБСТВО
НЕУЦТВО — ЦЕ СИЛА».**

Орвелл сформулював вічні закони тоталітаризму у вигляді паліндромів, які можна читати що спочатку, що з кінця — і вони будуть однаково резонантні й ефективні. І тим самим дезавував головну таємницю сучасних диктатур: залити у демократичні посудини отруту. Мета цієї деструкції також оприявлена: «Головною духовною ознакою людства має стати контрольоване божевілля». Інструмент — пропаганда в усіх її варіаціях у намаганні «унеможливити всі інші форми думки». Цей механізм Орвелл назвав «новомовою».

Жодної загадки щодо прототипу змалюваного в «1984» державного устрою немає і не було. Описано советську Росію. І то так лаконічно точно, глибоко і об'ємно, що у нас, які навіть пам'ятають ті часи, немає заперечень. Візьміть хоча б оцей вступ про суть КПСС: «Навіть від найскромнішого члена Партії чекають, що він буде компетентним, працелюбним і у певному сенсі розумним, але також необхідно, щоб він був довірливим і тупим фанатиком, головними емоціями якого будуть страх, ненависть, підлабузництво й несамотивне захоплення. Інакше кажучи, необхідно, щоб його душевний стан відповідав стану війни». А далі партійний вождь ділиться планами на майбутнє: «У нашому світі не буде інших емоцій, окрім страху, люті, тріумфу та самоприниження. Все інше ми зруйнуємо — геть усе».

В нинішній РФі це вже сталося, і в повище згаданій книжці Доріан Лінскі накладає Орвеллові передбачення на путінську практику: «Владіслав Сурков, колишній театральний режисер і PR-менеджер із улесливим обличчям, стриптим розумом і сталевую хваткою, визначав межі «мови та категорій, у яких думає та живе країна». Сурков був піонером політики постправди: він інтенсивно генерував дестабілізаційний туман брехні, містифікацій та суперечливих фактів, природною реакцією на які був нігілістичний цинізм громадян... Росія, провідний світовий виробник дезінформації, перенесла свою альтернативну реальність до демократичних суспільств, які й гадки не мали, наскільки вони вразливі».

Це означає не лише те, що ракова пухлина потребує хірургічного втручання, а й те, що лікувати її метастази деінде слід наполегливо та без санти-

ментів. Орвелл зображує представників електорату без найменшої емпатії: «Діяльний, безмежно дурний, сповнений ідіотського ентузіазму... Правдивість означає не мислення, а відсутність мислення... В її голові не було жодної думки, яка не була б гаслом». Це ж не тільки про росіян, правда? Ми бачили такі типажі й під час Брекзиту, і в перебігу кампанії Трампа, й голоси подібних персонажів зумовлювали результати деяких наших президентських і парламентських виборів.

Отже, небезпека тоталітаризму гніздиться не лише на євразійському просторі, вона криється в кожному «глибинному народі». Тож Орвеллів роман навіть не так політичний трактат, як монографія про природу людини. У цьому сенсі «1984» подібний до «Бісів» Достоєвського. Висуванці «глибинних народів» всюди однакові, чи не вичерпно описані Орвеллом: «Влада — не засіб, а кінцева мета. Диктатуру запроваджують не для того, щоб стати на сторожі революції, це революцію здійснюють для того, щоб запровадити диктатуру. Метою переслідування є переслідування. Метою тортур — тортури. Метою влади — влада». Якщо не брати до уваги деякі загумінки поза євроатлантикою, поціновувачі терористичного державотворення почуваються по-справжньому вдома лише в Росії — бо тамтешня історія ніколи й не відбувалася по-іншому.

Відтоді, як «Видавництво Жупанського» випустило український переклад «1984» (2015), роман постійно перебуває на ринку. Щороку — по кілька перевидань у різних видавництвах (причому в п'яти, здається, нових перекладах). Тобто, твір залишається актуальним, а це означає, що його уроки досі не засвоєно. Хоч Орвелл і застерігав не дивитися в очі Старшого Брата та не користуватися «новомовою», наші очільники намагалися читини навпаки аж до повномасштабного вторгнення.

Це вже тепер модно просторікувати про «цивілізаційну війну». А дев'ять попередніх років ніхто ніби й не заглядав у книжку, наявну в кожній книгарні, де можна було вчитати: «Мета війни полягає не в тому, щоб завоювати територію або перешкодити її завоюванню, а у тому, щоб зберегти існуючу структуру суспільства».

Звідси висновок: поки існує збочена ресентиментна структура — сусідам миру не знати. Та й не лише сусідам. Але як позбутися цього монстра? Західний дискурс наполегливо оминає цю тему. В Україні про суть «перемоги» говорять хіба на маргінесах. Як-от Дмитро Корчинський, щоразу починаючи свій ютуб-сеанс мантрою: «Мир вам, браття і сестри! Якщо, звісно, ми розуміємо, що мир — це не відсутність війни, а відсутність москви».

У 2017 році перед головним офісом ВВС встановили бронзову скульптуру Орвелла, а поруч викарбувано рядок із неопублікованої передмови до «Колгоспу тварин»: «Якщо свобода взагалі щось означає, тоді вона означає право казати людям те, чого вони не хочуть чути».

Пам'ятник є, але чути й далі не хочуть. ■

Редактор сторінки
Костянтин Родик
rodyk.kostyantyn@gmail.com

Лариса Титикало.
Фото Марини КРИВДИ.

Марина КРИВДА

Поїсти — це традиції і культура, а ще гарно проведений час. Так вважають учасники недавно створеного в Києві кластеру «Бессарабка». Аби просувати ресторано-туристичний потенціал історичного району Києва і водночас зберігати, популяризувати та наповнювати новими сенсами нашу культурну спадщину, зокрема Бессарабії, — об'єдналися бізнес, громадські організації та місцева влада. Ще одна їхня мета — створити інклюзивний та доступний простір для мешканців столиці й гостей, аби стати візитівкою Києва й одним з найпопулярніших туристичних напрямків в Україні.

Як розповіла голова Всеукраїнської асоціації гідів Яніна Гаврилова, Бессарабський квартал у Києві обрали не випадково, адже навколо вже легендарного ринку завжди були і є чимало готелів, торгових і культурних центрів, ресторанів. Усі вони можуть зробити свій внесок, аби квартал став справжньою родзинкою української столиці.

Меморандум про співпрацю кластерівці підписали в усім відомому «Пінчук-артцентрі», який теж доєднався до спільноти. Тим часом пані Яніна поділилася ексклюзивною інформацією про те, що вже незабаром делегація вирушить до Флоренції, де на базі одного з найстаріших ринків було створено Всесвітню асоціацію історичних ринків. Тому кластерівці хочуть, щоб у перспективі й київський понад 100-річний Бессарабський ринок також доєднався до цієї асоціації. Це відкриє нові перспективи і горизонти, впевнена пані Яніна.

Головне, кажуть учасники кластеру, — це якість послуг, їх автентичність і синергія. І найпершою спільною подією, що відбудеться вже незабаром, оголосили День відкритих дверей Бессарабки. Було також аносовано бранч із дунаєчкою, яку спеціально замовили з Вилкового Одеської області.

Учасники кластеру готують чимало заходів, які мають привернути увагу до нашої гастрономічної спадщини і в такий спосіб допомогти вижити в цих складних умовах крафтовим та фермерським господарствам, ресторанному й туристичному бізнесу, аби й надалі розвивати наші традиції. І вже тоді зможемо гідно зустріти тих численних гостей, які обов'язково захочуть побачити Україну, що вистояла в запеклому бою з російським окупантом.

Словом, якщо хтось із якихось

причин не може потрапити до Бессарабії, — цей український регіон може прийти до нього тут, у центрі української столиці, зазначила начальниця департаменту туризму та промоції КМДА Марина Радова. Вона розповіла, що туристичний бізнес Києва продовжує працювати в умовах війни на перспективу, бо є підстави стверджувати, що після Перемоги українська столиця стане одним із найпопулярніших туристичних центрів Європи, а київські екскурсоводи будуть для іноземців справжніми амбасадорами міста, провідниками його багатотисячолітньої історії та культури. Тому дуже важливо розвиватися вже зараз.

Лариса Титикало, засновниця туристичного маршруту «Дорога вина та смаку української Бессарабії», вважає, що Вікіпедія не зовсім точно трактує походження назви київської Бессарабки, розповідаючи, що тут колись збирався непевний люд. Насправді ще з давніх часів Бессарабка була тим осередком, куди стікалися торгові шляхи, а тогочасна Бессарабія була головним постачальником на столи князя свіжих фруктів і овочів, солоних риби та м'яких сирів, вина й тютюну.

Пані Лариса, каже, що саме з цього кварталу вони нині розпочинають свою туристичну подорож до Бессарабії, аби доторкнутися до тих витоків справжньої бессарабської культури, традицій і, звісно ж, кулінарних уподобань. Бо хоч би куди приїздила людина, вона має, крім духовного наповнення чи ділових зустрічей, ще й смачно поїсти. А їжа — це один з елементів, що характеризує певний регіон чи країну загалом.

Лариса Титикало — авторка книги «Бессарабія. Кулінарна мандрівка». У неї вона вмістила невеликий екскурс з історії краю, путівники до міст Татарбунари і Болград, Рені й Ізмаїл, Кілія та Вилкове. А ще пані Лариса знайомить читачів із різними народами, що населяють цей край, їхніми традиціями та кухнею.

Усі рецепти пані Лариса записала зі слів місцевих мешканців. Описує навіть процес виготовлення сухої бринзи. Це похідний продукт із причорноморської південно-бессарабської бринзи, яка є нащадком розсільних сирів, що виготовлялися тут ще за часів давньогрецької цивілізації і яку місцеві додають до страв як приправу. Друкуємо кілька рецептів із книги. Усі страви розраховані на багато порцій, тож, зрозуміло, можна робити менше.

■ КУЛІНАРНІ МАНДРИ

Бранч із дунаєчкою і суха бринза

Київська Бессарабка — камертон унікального українського регіону

Можна влаштувати книжкову кулінарну мандрівку.
Фото з сайту lib.idgu.edu.ua.

■ РЕЦЕПТИ

Шурпа по-бессарабськи

Потрібно:
— козятина або баранина — 1,5 кг;
— ріпчаста цибуля — 6-7 шт.;
— морква — 4 шт.;
— картопля — 4 шт.;
— зелень петрушки — 1 пучок;
— сіль, перець — за смаком.
Цибулю дрібно нарізати, скласти в казан разом із м'ясом, посолити, залити водою і варити 3-4 години. За пів години до готовності додати крупно нарізану картоплю та моркву. При подачі заправити перцем і зеленню петрушки.

Курбан по-гагаузьки

Склад:
— баранячий ошийок, корейка або задня частина — 2 кг;

- круглий рис — 0,5 склянки;
- пшенична крупа арнаутка — 2 склянки;
- смалець — 1 склянка;
- вода — 2,5 літра;
- сіль, перець горошком, лавровий лист.

М'ясо нарізати невеликими шматками, скласти в казан, залити водою і варити до напівготовності (1-1,5 год.). Витягти м'ясо з бульйону, додати сіль, перець жир, всипати арнаутку, додати рис і, помішуючи, довести до кипіння. Зменшити вогонь і томити до загустіння. На кашу покласти лавровий лист, м'ясо, накрити казан фольгою і поставити в духовку, розігріту до 200 градусів, на 0,5-1 год.

Фріптура

Цю страву в Бессарабії готують і українці, називаючи її капусняком, і болгари, які називають її зелі, і молдовани, в них вона фріптура. Фріптура буває з птицею і рибою. Пропонуємо приготувати з рибою.

- Склад:
- товстолобик, сом або сазан, обов'язково з ікрою — 3 кг;
  - квашена капуста — 2 літрові банки;
  - круглий килійський рис — 2 склянки;
  - ріпчаста цибуля — 2-3 шт.;
  - морква — 3 шт.;
  - рослинна олія — 150-200 г;
  - сіль, чорний перець — за смаком.

Рибу очистити, випатратати, посолити і підсмажити у великій кількості олії. В цій самій олії спасерувати цибулю й натерту моркву, додати кислу капусту, тушкувати 30 хвилин. Змішати капусту з рисом, додати 3 склянки окропу, перемішати і варити ще 30 хвилин. Ікру звільнити від плівок і за 5 хвилин до завершення додати до страви, перемішати. Зняти фріптуру з вогню, викласти зверху смажену рибу, полити залишками олії, укутати на 3 години.

Гостра намазанка з гарбуза та бринзи

- Потрібно:
- гарбуз — 1 кг;
  - бринза — 1 кг;
  - перцева паста — 2 ст. л.;
  - оливкова олія — 4 ст. л.;
  - сухий базилік — 1 ч. л.

Спочатку треба спекти гарбуз і нарізати. У глиняний посуд влити 2 ст. л олії, покласти нарізану кубиками бринзу, печений гарбуз, базилік, облити рештою олії. Запікати 30 хв. Ще теплу масу збити блендером і розкласти в чисті банки. Зберігати в холодильнику.

Киирма

- Потрібно:
- борошно — 4 склянки;
  - вода — 2 склянки;
  - сир — 1 кг;
  - яйця — 5 штук;
  - сметана — 0,5 л;
  - сіль — за смаком.

З борошна і води треба замісити м'яке тісто. Тонко розкачати, перекласти на деко, розкласти сир, залити сумішшю яєць і сметани. Запікати до рум'яної скоринки. Смачного! ■

Маріно Пушич
боснійський наставник ФК «Шахтар» (Донецьк)

«Хочу присвятити перемогу в чемпіонаті вболівальникам «Шахтаря» та всій Україні».

Григорій ХАТА

За два тури до фінішу прем'єр-ліги-2023/2024 вже визначилися всі призери змагань. Відтак кілька цікавих і принципових протистоянь, котрі мають відбутися в заключні ігрові дні чемпіонату, будуть позбавлені турнірної інтриги.

«Будь-яка поразка — це не кінець, будь-яка перемога — це не фінальний успіх. Потрібно мати мужність грати, хоч що там відбувалося», — головний тренер «Динамо» Олександр Шовковський, запозичивши мотиваційні висловлювання відомого британського прем'єр-міністра Уїнстона Черчилля, намагається надихнути своїх підопічних на відповідальні дії в останніх матчах ЧУ.

У нинішньому чемпіонаті столичні динамівці лише другі, й їхнє прагнення стати чемпіонами залишилося нереалізованим. Однак поєдинок передостаннього туру проти «Кривбасу» вимагатиме від підопічних Шовковського вдумливого ставлення, адже до Києва приїде новоспечений бронзовий призер.

Саме зібраності та чемпіонського ставлення до справи не вистачало динамівцям у першій частині сезону, коли після затишної серії невдач відбулася відставка Мірчі Луческу й на тренерський місток «біло-синіх» піднявся Олександр Шовковський.

«На жаль, ми недооцінили багатьох очок у першій частині чемпіонату», — визнав очільник динамівського колективу. А мінімальна поразка динамівців «Шахтарю» в 28-му турі (переможний м'яч «гірники» забили з пенальті) лише підтвердила закономірність нинішніх турнірних по-

■ ПРЕМ'ЄР-ЛІГА

Найіменитіші не вічно

Зробивши по ходу сезону заміну наставника, «Шахтар» уміло захистив чемпіонський титул

В останнє десятиліття «Динамо» лише інколи вдається перервати чемпіонську ходу «Шахтаря».
Фото з сайту shakhtar.com.

зицій обох учасників українського класико.

«Динамо» все ще продовжує залишатися найтитлованишим клубом України, маючи в своєму доробку 16 чемпіонських титулів. Утім виграв у нинішньому сезоні «гірниками» свого 15-го чемпіонського кубка зводить до мінімуму.

«Другий рік поспіль після повномасштабного втор-

нення ми стаємо чемпіонами, тому що наші футболісти найсильніші, вони найуспішніші, вони демонструють дуже атаквальний, яскравий футбол — це наша шахтарська ДНК», — оцінив здобуток донецької команди генеральний директор «Шахтаря» Сергій Палкін. На його переконання, ця команда і цей тренерський штаб мають дуже велике майбутнє.

За словами Палкіна, ниніш-

ній успіх «гірників» передусім обумовлений стараннями нового наставника команди Маріно Пушича, котрий посеред сезону приїхав з Нідерландів до України.

«Пам'ятаю, як у жовтні минулого року він погодився приєднатися до нашого клубу, і хоч сказати, що 99,9 відсотка іноземних спеціалістів відмовилися б, тому що не схотіли б ризикувати власним іміджем, а він ухвалив це рішення. Хочу

■ ТАБЛО

Чемпіонат України. Прем'єр-ліга. 28-й тур. «Ворскла» — «Минай» — 2:3, «Оболонь» — «Рух» — 0:0, «Шахтар» — «Динамо» — 1:0, «Олександрія» — «Дніпро-1» — 1:0, «Чорноморець» — «Металіст-1925» — 3:0, «Кривбас» — «Полісся» — 0:1, «Колос» — ЛНЗ — 1:3, «Зоря» — «Верес» — 1:1.

Турнірне становище: «Шахтар» — 70, «Динамо» — 63, «Кривбас» — 54, «Дніпро-1» — 48, «Рух», «Полісся» — 46, ЛНЗ — 35, «Зоря», «Чорноморець» — 32, «Олександрія», «Ворскла» — 30, «Колос» — 29, «Оболонь» — 26, «Верес» — 24, «Минай», «Металіст-1925» — 22.

подякувати йому за мужність, за віру в себе, за те, що він приєднався до нашого клубу», — зауважив Палкін.

Без сумніву, важливу роль тренерська персона відіграла й в історії з вигравшем бронзових нагород «Кривбасом».

Під орудою Юрія Вернидуба криворізький клуб дуже швидко зі скромного колективу перетворився на авторитетного учасника медальних перегонів. І втретє в своїй історії, після перерви в чверть століття, знову виграв національну «бронзу». «Бронзові нагороди дісталися нам по праву. Тепер думаємо про єврокубки», — заявив очільник «Кривбасу». ■

Олексій ПАВЛИШ

Після суперечливої поразки від Девіна Хейні рік тому і втрати ще одного шансу стати абсолютним чемпіоном здавалось, що подальша топкар'єра 36-річного Василя Ломаченка висить на волосині: сам боксер визнавав, що йому все важче відновлюватися після боїв, та й його популярність у США останніми роками падала.

Тож не дивно, що у Василя почали виникати думки про завершення кар'єри — він це підтвердив після перемоги над Джорджем Камбососом минулого тижня і завоювання титулу IBF у легкій вазі.

«Цей титул — для батька. Тому що після Хейні я хотів закінчити свою боксерську кар'єру. Мені це не потрібно було після цього бою з Хейні, я сам собі все довів. Але мій батько кожен день надсилав мені новини зі мною та найкращі моменти моїх останніх боїв. І я відчув, що він хоче продовжувати. Він знову хоче пояс. І він сказав мені: «Ми маємо зробити це ще раз. Нам потрібно знову битися за титул», — пригадав українець.

Ще один шанс стати чемпіоном він отримав завдяки високим позиціям у рейтингу та тому, що лідер дивізіону — Хейні — вирішив звільнити пояси, піднявшись у наступну вагову категорію.

Сам бій в австралійському Перті проти Камбососа пройшов за повного домінування українця і завершився цілком логічним технічним нокауту в 11-му раунді. Все було настільки прогнозовано, що боксерську спільноту після бою більше цікавило майбутнє Ломи.

За словами власника промоутерської компанії Top Rank Боба Арума, після завоювання титулу IBF Ломаченко знову отримав можливість об'єднати пояси.

■ БОКС

Повернення до еліти

Василь Ломаченко виграв титул IBF у легкій вазі і відкрив собі шлях до об'єднання поясів

«Наступний бій, імовірно, буде в листопаді, можливо, це буде чемпіон WBC Шакур Стівенсон», побачимо», — заявив Арум. Та й сам Василь, який знову у своїх публічних промовах промовчав про повномасштабну війну в Україні, не виключає можливості ще одного бою цьогогоріч.

Що цікаво, сам Шакур уже почав медійно готуватись до можливого протистояння та «підігривати» інтерес публіки. «Скажіть йому, щоб прийшов та спробував забрати в мене пояс WBC. У легкій вазі не буде абсолютного чемпіона на світі, який не пройде через мене», — пообіцяв американець.

Викликав у соцмережах Василя на бій і чемпіон WBA Джервонта Девіс, але раніше далі слів справа з організацією бою з ним не доходила — Девіс відверто не хотів виходити у ринг з українцем.

Не виключено, що в разі успішних боїв проти Шакура чи Девіса одним із наступних суперників Ломаченка може стати ще один українець, Деніс Берінчик, який цього тижня битиметься за вакантний пояс WBO з мексиканцем Нава-

Василь Ломаченко повернув собі один із поясів у легкій вазі.
Фото з сайту www.boxing247.com.

ретте. Принаймні менеджер Ломи Егіс Клімас не виключив імовірності бою з переможцем поєдинку Берінчик—Наваретте. Утім, першим суперником, схоже, все ж буде Стівенсон.

Цього тижня Україна може отримати й абсолютного чемпіона, адже володар

трьох поясів у «хевівейті» Олександр Усик зійдеться у ринзі з британцем Тайсоном Ф'юрі — бій перенесли з лютого на травень через травму британця. За контрактом передбачено також реванш незалежно від результату першого протистояння. ■

Читайте
в наступному
номері:

«Лише до Угорщини більше половини українців ставляться негативно»

За результатами соціологічного дослідження, 85% громадян України виступають за визнання путіна нелегітимним, проте й решта відсотків — це не про його підтримку

16 УКРАЇНА МОЛОДА
СЕРЕДА, 15 ТРАВНЯ 2024

КАЛЕЙДОСКОП

ЗІРКИ

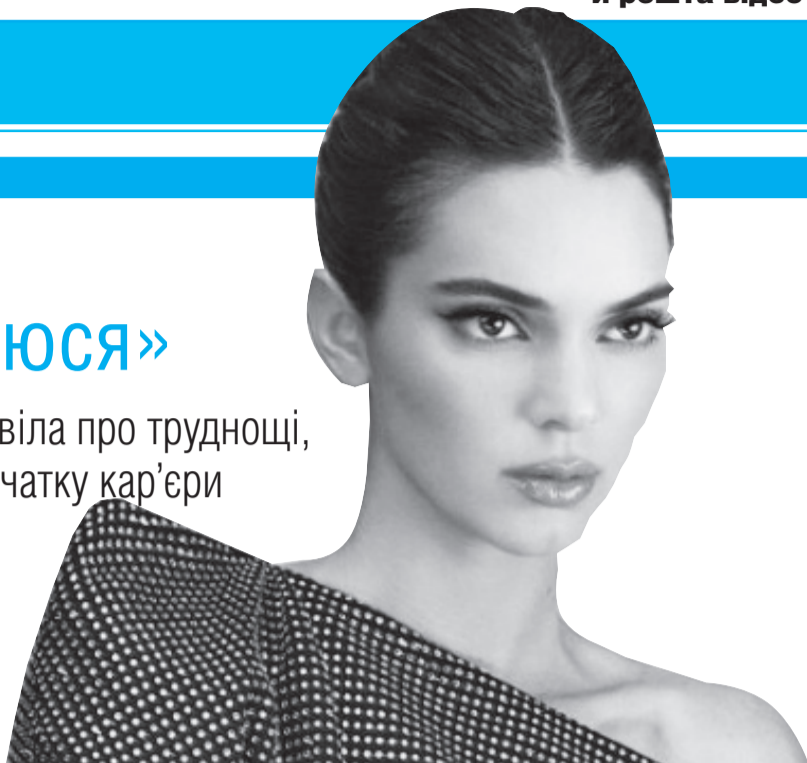
«Писали, що не впораюся»

Кендалл Дженнер розповіла про труднощі, з якими зіткнулася на початку кар'єри

Марія ТКАЧЕНКО

Дженнер знялася для обкладинки Vogue. В інтерв'ю журналу вона розповіла, як розпочала її кар'єра в модельному бізнесі. Знаменитість не заперечує, що завдяки популярності сім'ї їй було легше досягти успіху. Однак зірка реаліті-шоу також зазначила, що через це вона постійно зазнавала хейту з боку людей.

«Мало хто вірив у мене, коли я починала. У мережі хейтери постійно писали про те, що я не впораюся, і це було дуже важко. Але я люблю приємно дивувати. Мене

Кендалл Дженнер.
Фото з сайту gbc.ua.

це навіть мотивує в певному сенсі. Тим більше, що мода постійно змінюється. Коли я зайнялася цим бізнесом, у ньому практично не було дівчат, відомих з будь-яких

інших заслуг, хіба що Кару Делевін знали за межами світу моделінгу. Вона відчинила для мене ці двері, і відтоді багато що змінилося», — зізналася модель. ■

НОВИНИ КІНО

Ще один виклик

Сідні Свіні зіграє легендарну боксерку, яку намагався вбити чоловік

Марія НЕВЗГЛЯД

Як повідомляє Deadline, зірка «Ейфорії» Сідні Свіні зіграє боксерку Крісті Мартін. Стало відомо, що зірка з 12 до 19 років займалася греплінгом та кікбоксингом. «З нетерпінням чекаю повернення на ринг та тренувань, щоб відновити своє тіло. Історія Крісті непроста, вона потребує фізичних та емоційних зусиль, але я люблю кидати собі виклики», — заявила Сідні Свіні.

Режисером фільму виступить Девід Мішо («Плоть і кістки», «Ровер»). Трохи про

Крісті Мартін: за 23-річну кар'єру спортсменка має рекорд у 49 перемог (31 — нокаутом) та 7 поразок. Вона виступала з 1989-го по 2012 рік і була першою жінкою, яка потрапила до зали боксерської слави в США.

У 2010 році чоловік зірки зробив спробу вбити її. Згодом його було визнано винним у замаху на вбивство другого ступеня та засуджено до 25 років ув'язнення. ■

Сідні Свіні.
Фото з сайту focus.ua.

ПОГОДА

16–17 травня за прогнозами синоптиків

Київ: хмарно, з проясненнями, без опадів. Вітер східний, 1–2 м/с. Температура вночі +8...+11, удень +12...+15. Після-завтра вночі +10...+13, удень +14...+18.

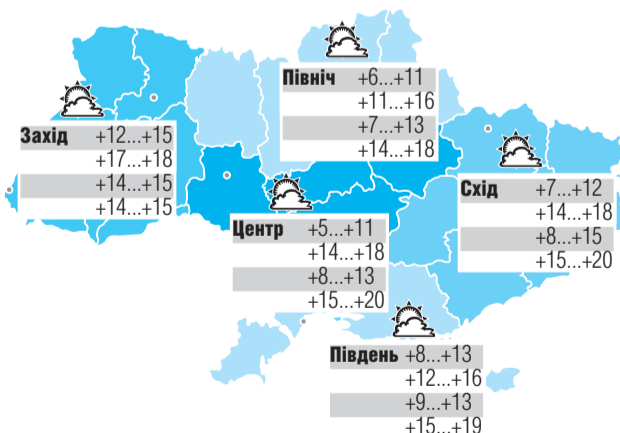
Курорти Карпат: хмарно з проясненнями, без опадів.

Славське: вночі +3...+11, удень +13...+18.

Яремче: вночі +2...+8, удень +11...+15.

Міжгір'я: вночі +4...+12, удень +14...+19.

Рахів: уночі +4...+9, удень +12...+16.

Г	Н	У		Б		Т	А	М	Г	А		
Н		К	О	М	А	Н	Ч	І		О	В	
А		О		З		Т	У	Р	Н	Е		
П	О	Л	У	М	И	С	О	К		І	Р	
	Д		К		Л			А	Р	Г	О	С
	А		А	Ф	Е	Р	А		А		Л	
К	Р	У	З		В		Б		К	Л	А	С
	К	К		С	К	О	Л	Е		Д		
К	А	Т	А	Р			Р	Т		О		
А		У		А	Ф	Р	И	К	А	Н	К	А
Т	Е	Р	Е	Н			Г			І		М
Е		И		Ч	Е	Р	Е	М	О	Ш		У
Т	А	Н	Г	О			Н			А	І	Р

КРОСВОРД ВІД МАЛАНКИ №20

По горизонталі: 1. Вишуканий італійський десерт, назва якого перекладається як «підніми мене вгору». 5. Зброя середньовічного лицаря. 9. Фактор групи крові, який може бути позитивним та негативним. 10. Повернення хвороби після періоду одужання чи ремісії. 11. Влада Золотої Орди над Руссю, або ярмо. 12. Трете за кількістю населення місто Туреччини. 14. Тонкий папір із напильням, яким перекладають аркуші паперу при друкуванні для отримання копій. 16. Легендарний давньоруський коваль, який начебто лишив своє ім'я на знайденому мечі. 19. Герой роману Віктора Гюго «Знедолені», хлопчик, що загинув на барикадах. 22. Малюнок у храмі, зроблений по сирій штукатурці. 23. Кримськотатарський кисломолочний напій. 26. «Ой у полі ярю пшениці золотистий лан. Розпочали стрільці січовії з ворогами...» (стрілецька пісня). 27. Сامةць дикої качки. 28. Різновид ящірки. 29. Подорож по-французьки. 30. Шахтарське місто на Донеччині, окуповане росіянами та бойовиками.

По вертикалі: 1. Вид діяльності, який штовхає реклама. 2. Справжнє прізвище фаворита імператриці Єлизавети Петрівни, чий брат став гетьманом. 3. Шанобливе звернення, з яким до Воланда зверталася його свита. 4. Сильний гарячий вітер у Південній Європі та Передній Азії,

що дме з пустель Північної Африки й Аравії. 6. Доглянуті нігті на ногах. 7. Нічна птаха. 8. Одна з двох гір із давньогрецької міфології, які сходилися і розходилися в морі. 13. Ім'я одного з популярних українських естрадних співаків. 15. Зернятко, на яке перетворився головний герой казки «Ох», заховавшись під спідницею царівни. 17. Столичний район. 18. Пристрій для підсмажування хрустких хлібців. 20. Містична повість Миколи Гоголя. 21. Шанобливе звернення козаків до отамана. 23. «Наша зла неволя між байдужих свідчак закінчилась вночі серед літа. ... сніжнокрилий зняв останню печатку і ледь чуто сказав: «Треба вийти». (Кость Москалець). 24. Частина вбрання, яка закриває руку. 25. Колесо для пасової або канатної передачі руху. ■

Кросворд №19 від 10 травня

Г	Н	У		Б		Т	А	М	Г	А		
Н		К	О	М	А	Н	Ч	І		О	В	
А		О		З		Т	У	Р	Н	Е		
П	О	Л	У	М	И	С	О	К		І	Р	
	Д		К		Л			А	Р	Г	О	С
	А		А	Ф	Е	Р	А		А		Л	
К	Р	У	З		В		Б		К	Л	А	С
	К	К		С	К	О	Л	Е		Д		
К	А	Т	А	Р			Р	Т		О		
А		У		А	Ф	Р	И	К	А	Н	К	А
Т	Е	Р	Е	Н			Г			І		М
Е		И		Ч	Е	Р	Е	М	О	Ш		У
Т	А	Н	Г	О			Н			А	І	Р

Наш партнер — Європейський фонд за демократію.

ПРИКОЛИ

Коли з інтернету можна буде скачати півлітра коньяку, ось тоді й поговоримо про інтернет-залежність.

На сповіді:
— Отче, я грішила, пила і гуляла.
— Знаю.
— Звідки?
— Підписаний на твоїй інстаграм.

***
Реальна шкода від куріння — це коли виходиш покурити, а сусіди по гуртожитку зжерли твої пельмені.

***
Хлопець приходив до окуліста — Лікарю, перевірте мені зір.
— У вас із зором повний порядок.
— Та який там порядок. Я недавно одружився і грошей узагалі не бачу.

Передплатні індекси: 60970, 1555
Наша адреса: 03057, Київ, пр. Перемоги, 50
Телефон редакції: +38 091 625 66 32
Електронна пошта редакції: ukrmoloda@ukr.net
Рекламне бюро: reklama-umoloda@ukr.net
Відділ реалізації: 454-84-41
sale_umoloda@ukr.net
«УМ» в інтернеті: http://www.umoloda.kyiv.ua

Відділи:
економіки — wagmer@ukr.net
культури, історії, суспільних проблем — vsamchenko@i.ua

Україна молода

Редактор Михайло Дорошенко
Засновник і видавець —
ПП «Україна молода»
Свідоцтво про реєстрацію:
КВ №3386 від 29.08.98
© Дорошенко М.І., 2013

При використанні наших публікацій посилання на «УМ» обов'язкове.
Рукописи не рецензуються і не повертаються.
Відповідальність за зміст реклами несе рекламодавець.
Комерційні публікації виходять під рубриками:
«Український виробник», «Позиція», «Банківська справа», «Фінансова експертиза», «Здоровенки були», «Це — працює!», «Знайомтеся — новинка», «Партнерство», «Програми», «Проекти», «Альма-матер», «Продукт», «Протистояння», «Вітасмо», «Любов і шана».
Матеріали із позначкою © друкуються на правах реклами

Газета друкується у видавництвах: «Преса України» — у Києві Зам. 3009020 «Видавничий дім «Високий Замок» — у Львові Зам. блок № 88
Верстка та виготовлення фотоформ — комп'ютерний центр редакції «УМ», Газета виходить щосередини Тираж 58168